

MASTEROPPGAVE

Emnekode: PE323L

Navn: Annette Hagen

Logopeders erfaringer med Mini-KIDS – en
modifiseringstilnærming for barn i barnehagealder
som stammer

Dato: 16.05.2022

Totalt antall sider: 76

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på en lærerik og fantastisk periode som student ved Nord Universitet. Masteroppgaven er skrevet på samme tid som jobb, oppussing og gårdsarbeid har tatt sin plass i hverdagen, men ikke et sekund har jeg vært umotivert til å skrive. Det er vemodig at det nå er over.

Prosessen med oppgaven har gitt mulighet til å få økt innsikt og kunnskap til et fagfelt som er lite forsket på, og jeg er glad for at jeg kunne knytte det opp til en aldersgruppe jeg har erfaring med fra før, nemlig barnehagebarn.

Jeg vil rette en stor takk til logopedene som har stilt opp som intervjupersoner til denne studien, og ryddet plass i ellers en travel hverdag for å delta. Det har vært en fin opplevelse å få innsikt i deres perspektiv og erfaringer, og oppgaven hadde ikke kunne gjennomføres uten dere. Tusen takk for tilliten til å bruke deres erfaringer som grunnlag for å svare på problemstillingen i denne oppgaven.

Jeg ønsker også å takke min dyktige og like engasjerte veileder, Hilda Sønsterud. Tusen takk for at du har vist så stor tro på og engasjement for oppgaven. Du har alltid skrytt av meg, og gitt meg tro på meg selv. Jeg er veldig glad og takknemlig for at jeg fikk nettopp deg som veileder i dette prosjektet.

Annette Hagen
Stryn, mai 2022

Sammendrag

Tittel: Logopeders erfaringer med Mini-KIDS – en modifiseringstilnærming for barn i barnehagealder som stammer.

Formål: Formålet med masteroppgaven er å få økt kunnskap om hva logopeder erfarer og opplever ved bruk av Mini-KIDS som modifiseringstilnærming, og bidra med kunnskap til et fagfelt hvor det anses som nytt og derfor lite forsket på.

Problemstilling: Hvilke erfaringer har logopeder med Mini-KIDS som modifiseringstilnærming for stamming?

Metode: Fenomenologisk forskningsdesign er valgt som fortolkningsramme for denne oppgaven, for å prøve å forstå og beskrive logopedenes forståelse og erfaringer av Mini-KIDS som modifiseringstilnærming. For å belyse problemstillingen har jeg valgt en kvalitativ tilnærming, med semistrukturerte intervju som datainnsamlingsmetode. Datamaterialet ble transkribert, og analysert ved å bruke Braun og Clarke (2006) sin tematiske analysemodell. Videre er studiens kvalitet diskutert knyttet til begrepene reliabilitet, validitet og generalisering. Etske betraktninger relatert til forskningsprosessen er deretter belyst.

Resultat: Logopedene som deltok i denne studien erfarer at Mini-KIDS er den modifiseringstilnærming som har mest desensitivisering, pseudostamming og modellering i seg, sammenlignet med Lidcombe, Palin PCI og Restart DCM. De erfarer også at man jobber mer direkte med barnet enn ved andre stammetilnærminger. Logopedene opplever at mange barn kun trenger desensitiveringsfasen og identifiseringsfasen før behandlingen avsluttes. De erfarer at Mini-KIDS er en løselig oppskrift med rom for tolkning, med glidende overganger mellom fasene og med en tydelig forankring i forståelsen av stamming som gjør det enkelt å fortelle om stamming til barn og foreldre. Logopedene erfarer også at barn og foreldre får et språk for stammingen gjennom den lekende rammen, og at denne leken kan tilpasses til barnas interesser. Mye leker og materiell krever god plass på kontoret, og er tidskrevende å lage. På grunn av omfanget av material og konkreter kan det være utfordrende å ha logopedtimer digitalt. Logopedene erfarer at man må gå gradvis fram i konfrontasjonen med pseudostamming med barnet.

Hvordan du jobber og hvilke rammebetingelser du har som logoped, kan ha noe å si når man bruker Mini-KIDS, spesielt når det gjelder foreldreinvolvering og gjennomføring av fasene. Mini-KIDS passer godt til barn som har stammet en stund, til barn med reaktiv stamming og

adferd, samt foreldre som trenger desensitivisering. Barnets språk, kognitive nivå og evne til felles oppmerksomhet, samt foreldrenes mulighet for å møte opp, travel hverdag og manglende lekekompetanse hos foreldre kan være begrensninger for å bruke Mini-KIDS. Logopedene får veldig positive tilbakemeldinger på bruken av Mini-KIDS, både fra barn og foreldre. Når det gjelder pseudostamming, er erfaringene varierende. Kartleggingen kan være en utfordring da Mini-KIDS sier noe om de ulike risikofaktorene man skal kartlegge og jobbe med, men ikke hvordan. I barnehagen er hovedmålene å arbeide med åpenhet hos personalet og i barnegruppa. Alle logopedene er veldig positive til å bruke Mini-KIDS videre i sin logopediske praksis.

Abstract

Title: Speech-language pathologists (SLP) experiences with Mini-KIDS – a modification approach for children in kindergarten who stutters.

Purpose: The purpose of the master's thesis is to increase the knowledge about what SLTs experiencing by using Mini-KIDS as a modification approach and contribute knowledge to a field where it is considered new and therefore little researched.

Research question: What experience do SLTs have with Mini-KIDS as a modification approach for stuttering?

Methods: Phenomenological research design has been chosen as the interpretive framework for this thesis, to try to understand and describe the SLTs understanding and experiences of Mini-KIDS as a modification approach. To investigate the research question, I have chosen an qualitative approach, using semi-structured interviews. The data material was transcribed and analyzed based on the thematic analysis by Braun and Clarke (2006). Further, the quality of this study is discussed in terms of the concepts of reliability, validity and generalization. Ethical considerations related to the research process are then elucidated.

Results: The SLTs who participated in this study experience Mini-KIDS as a modification approach which contain in large sense the aspects of desensitization, pseudo-stuttering and modeling the most, compared to Lidcombe, Palin PCI and Restart DCM. The SLT's is also experiencing that they are working more directly with the child compared to other approaches. The SLT's experience that many children only need the desensitization phase and the identification phase before the treatment is ended. They experience that Mini-KIDS is a soluble recipe with room for interpretation, with smooth transitions between the phases and with a clear anchoring in the understanding of stuttering that makes it easy to talk about stuttering to children and parents. The SLTs also experience that children and parents get a language for stuttering through the playful framework, and that this play can be adapted to the children's interests. A lot of toys and materials require plenty of space in the office and are time consuming to make. Due to materials and toys, it can be challenging to do Mini-KIDS in digital speech therapy classes. The SLTs experiences that they need to gradually approach the child in the confrontation with pseudo-stuttering.

How you work and what framework conditions you have as a SLT can influence how you're using Mini-KIDS, especially when it comes to parental involvement and implementation of

the phases. It is particularly suitable for children who have been stuttering for a while, for children with reactive stuttering and behavior, as well as parents who need desensitization. The child's language, cognitive level and ability to pay attention together, as well as the parents' ability to show up, busy everyday life and lack of play competence in parents can be limitations when using Mini-KIDS. SLTs are getting very positive feedback on the use of Mini-KIDS, both from children and parents. The feedback has been varied when it comes to pseudo-stuttering. The assessment can be a challenge because Mini-KIDS says something about the various risk factors to evaluate and work with, but not how. In the kindergarten, the main goals are to work with openness among the staff and the group of children. All the SLTs are very positive to use Mini-KIDS in their practice.

Innhold

1. Innledning	8
1.1 Temavalg og bakgrunn.....	8
1.2 Formål og problemstilling.....	9
1.3 Begrepsavklaring.....	9
2. Kunnskapsgrunnlag	10
2.1 Taleflytvansker.....	10
2.2 Stamming og ulike definisjoner	10
2.2.1 Stammeadferd, følelser og holdninger	11
2.2.2 Prevalens og stammestart	12
2.2.3 Årsak.....	12
2.3 Tidlig innsats	13
2.4 Mini-KIDS	14
2.4.1 Behandlingsprosessen	15
2.4.2 Mini-KIDS og evidens	16
2.5 Andre tilnærminger	17
2.5.1 Lidcombe-programmet.....	17
2.5.2 Palin Parent-Child Interaction therapy	18
2.5.3 Restart- DCM.....	18
3. Metode	19
3.1 Kvalitativ forskningsmetode	19
3.2 Vitenskapsteoretisk tilnærming.....	19
3.2.1 Induktiv tilnærming	20
3.2.2 Forforståelse	21
3.3 Kvalitativt semistrukturert intervju	21
3.3.1 Utvikling av intervjuguiden.....	22
3.3.2 Prøveintervju.....	23
3.3.3 Utvelgelse av intervjupersoner og rekruttering	24
3.3.4 Datainnsamling	25
3.4 Transkripsjon og analyse.....	26
3.4.1 Transkripsjon	26
3.4.2 Analyse av data	26
3.5 Studiens kvalitet	28
3.5.1 Reliabilitet	28
3.5.2 Validitet.....	28
3.5.3 Generalisering.....	29

3.6	Forskningskritikk	29
3.7	Etiske betraktninger.....	31
4.	Presentasjon av funn	33
4.1	Logopedens vurdering av Mini-KIDS.....	33
4.1.1	<i>Logopedenes generelle oppfatninger til Mini-KIDS</i>	34
4.1.2	<i>Hvordan logopedene bruker Mini-KIDS</i>	35
4.1.3	<i>Tips/råd fra logopedene</i>	37
4.1.4	<i>Mini-KIDS sammenlignet med andre stammetilnæringer</i>	38
4.1.5	<i>Bruk av Mini-KIDS hos logopeder med ulike rammebetingelser</i>	39
4.1.6	<i>Evidens og erfaringer knyttet til virkning</i>	41
4.2	Barnet som aktør	43
4.2.1	<i>Hvilke barn Mini-KIDS passer for</i>	43
4.2.2	<i>Barns opplevelse av Mini-KIDS</i>	44
4.3	Foreldrene som aktør.....	45
4.3.1	<i>Begrensninger</i>	45
4.3.2	<i>Tilbakemeldinger fra foreldre</i>	46
4.3.3	<i>Foreldres bruk og holdninger til pseudostamming</i>	47
4.4	Barnehagen som aktør.....	48
5.	Teori knyttet til funn.....	50
5.1	Desensitivisering	50
5.1.1	<i>Desensitivisering av barnet</i>	50
5.1.2	<i>Desensitivisering gjennom pseudostamming</i>	50
5.1.3	<i>Desensitivisering gjennom lek og felles språkbruk</i>	51
5.1.4	<i>Desensitivisering og foreldre</i>	53
5.2	Betydningen av tidlig innsats	55
5.3	Samarbeid med barnehagen	56
6.	Oppsummering	58
6.1	Implikasjoner for videre forskning.....	60
	Litteraturliste.....	61
	Vedlegg	67

1. Innledning

1.1 Temavalg og bakgrunn

Stamming kan påvirke og medføre vansker i ulik grad gjennom livet, og mange har negative tanker og følelser rundt sin egen stamming. Ifølge Iverach et al. (2018) kan stamming påvirke både sosialt og følelsesmessig, og den kan øke risikoen for angstrelaterte symptomer, særlig angst tilknyttet sosiale situasjoner. Dette sier også Craig og Tran (2014) sin studie som viser at mange voksne som stammer har problemer med angst, og kan hindre livsutfoldelse og deltakelse i sosiale situasjoner.

Stamming kan også påvirke barn. En oversiktsstudie gjort av Guttormsen et al. (2015) viser at barn som stammer har mer negative tanker og holdninger til talen sin enn barn som ikke stammer, og det er store forskjeller mellom barn om hva de mener om egen stamming. For noen barn kan negative tanker oppstå fra starten av, mens hos andre kan det ta tid før de blir bevisst sin egen stamming. Studien viser også at stammingen kan påvirke dem negativt i sosiale situasjoner på grunn av negative holdninger til egen stamming. Barna kan vegre seg i å snakke i spesifikke situasjoner, være anspente i visse situasjoner og dette kan resultere i mer stamming (Guttormsen et al., 2015).

Tidlig innsats vil kunne være avgjørende i å forebygge negative holdninger og følelser til egen stamming. Om tidlig innsats, står det i en melding til Stortinget, at tidlig innsats og inkluderende fellesskap er avgjørende for å sikre at alle barn og unge kan nå sine drømmer og ambisjoner (Meld. St. 6, (2019-2020), s. 7). Lowe et al. (2021) påpeker at tidlig innsats og hjelp fra logoped er avgjørende for å unngå langsiktige problem knyttet til livskvalitet. De sier også at det å ikke sette inn hjelp tidlig i barnets liv, kan resultere i vedvarende stamming som voksen. Den tidlige innsatsen forebygger negative tanker og følelser rundt å stamme, samt minsker risikoen for vedvarende stamming.

Med tanke på at mange barn, og voksne, tenker negativt om sin stamming, og på grunn av en av mine hjertesaker, tidlig innsats, vil jeg utdype meg i modifiseringstilnærmingen Mini-KIDS. Dette er en tilnærming med to viktige prinsipper: at man tørr å stamme, og tillater og tolererer stammingen sin. Modifiseringstilnærmingen kan anses som ny, det foreligger lite litteratur om denne tilnærmingen og håper derfor denne oppgaven kan bidra til å sette mer fokus på denne tilnærmingen, og som igjen kan være med på å styrke fagfeltet.

1.2 Formål og problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å belyse logopedperspektivet knyttet til modifiseringstilnærmingen Mini-KIDS. Formålet med dette er å få økt kunnskap om hva logopeder erfarer og opplever ved bruk av tilnærmingen.

Dette innebærer å få innsikt i om Mini-KIDS kan bidra til at barn tørr å stamme, og om de tillater seg å stamme. Hva fungerer bra, er det noen utfordringer eller ulemper er det ved tilnærmingen og hva mener de som logopeder kunne vært annerledes for å øke kvaliteten. Jeg ønsker også å undersøke logopedenes oppfatning av hva barn og foreldre synes om tilnærmingens lekbaserte behandling. Samtidig ønsker jeg å bidra med kunnskap til et fagfelt hvor Mini-KIDS anses som nytt og derfor lite forsket på. Med dette som bakgrunn er følgende problemstilling utarbeidet:

Hvilke erfaringer har logopeder med Mini-KIDS som modifiseringstilnærming for stamming?

To underordnede mål er å ta med seg resultatene av denne oppgaven inn i framtidig logopedyrke, og å forhåpentligvis øke interessen for Mini-KIDS.

1.3 Begrepsavklaring

Begrepet *erfaring* blir her knytta til den kunnskapen, informasjonen og opplevelsen logopeden har fått gjennom handling og sansing.

Modifiseringstilnærming eller *stammemodifikasjon* er en tilnærming innenfor stammeoppfølging der målet i stor grad er å redusere unngåelse og problemene dette medfører, endre negative holdninger og modifisere fastlåst stamming til en mykere og mer kontrollert form (Ingebrigtsen et al., 2019). I denne oppgaven blir Mini-KIDS omtalt som modifiseringstilnærming, eller bare tilnærming.

Mini-KIDS er en modifiseringstilnærming for barn i barnehagealder. Grunnprinsippet er at barnet skal lære at det er lov å stamme, ved å forebygge utviklingen av negative tanker og følelser rundt egen stamming. Foreldre og barn skal kunne snakke åpent om stammingen, og lære funksjonelle strategier for å håndtere stammingen (Waelkens, 2018).

2. Kunnskapsgrunnlag

2.1 Taleflytvansker

Siden stamming er en taleflytvanske, vil det være naturlig å si noe om hva taleflyt er og hva taleflytvansker er. Ifølge Waelkens (2018) kan taleflyt antas å være tale uten avbrudd, uten mental og motorisk anstrengelse og med normal talehastighet. Hun beskriver at både barn og voksne har normal ikke-flyt i talen sin. Barn kan repetere fraser og ha pauser i talen, og voksne kan nøle og stresse med å få fram ord, uten at dette betyr at de har en taleflytvanske. Taleflytvansker brukes som paraplybegrep for stamming og løpsk tale hos barn, ungdom og voksne. Siden denne oppgaven handler om stamming, vil jeg ikke komme nærmere innpå begrepet løpsk tale.

2.2 Stamming og ulike definisjoner

Det forskes mye på stamming, men debatten om en entydig definisjon av stamming pågår fortsatt. I litteraturen finner man ulike definisjoner om begrepet, med utgangspunkt i ulike aspekt. Dette kan skyldes at stamming er et komplisert fenomen på flere plan, og mangelen på en felles definisjon underbygger det faktum at vansken er kompleks og opptrer svært forskjellig fra person til person (Yairi & Seery, 2015). Om dette skriver Sjøstrand et al. (2019) at stamming omfatter hørbare forstyrrelser i taleflyten og noen ganger synlig spenninger i muskulaturen i ansiktet og kroppen, og har i tillegg også kognitive, emosjonelle og sosiale aspekter ved seg. Hun skriver også at disse er unike for den enkelte, og sammen med forstyrrelsen i taleflyten, utgjør de en persons opplevelse av egen stamming.

Et eksempel på en definisjon av stamming er fra Shapiro (2011) som skriver at stamming er hva personer som stammer føler at deres egen stamming er. Denne korte definisjonen forklarer det subjektive aspektet ved stamming, men kan komme til kort i noen situasjoner hvor man behøver en mer beskrivende forklaring. Guitar (2019) beskriver stamming som en rytmeforstyrrelse i talen som kjennetegnes ved hyppige gjentakelser av enstavelsesord, stavelser, språklyder, forlengelse av lyd- og artikulasjonsstilling, blokkering av lyd og/eller luft i talen. Denne forklaringen får frem det hørbare strevet ved stamming, og det er kanskje dette folk flest assosierer stamming med.

Yairi og Seery (2015) forstår stamming som en flerdimensjonal vanske:

Near its onset in young children, stuttering is a speech disorder (also known as “developmental stuttering” because of its childhood onset) [...] disruptions in the form of one or all of the following: sound/ syllable repetitions, sound/postural prolongations, and complete blockages of the vocal tract [...] When the disorder persists, it expands to acquire additional characteristics reflected in dynamic, multidimensional patterns of overt body tensions, motor-physiological adaptations, as well as emotional, cognitive, and social reactions. These additional characteristics intensify as the disorder persists and, to the person who stutters may be more disturbing than the stuttered speech events.

Denne forklaringen inneholder både det talemotoriske aspektet og følelses- og holdningsaspektet, og viser at stamming kan være mer kompleks enn man kan se. Det vi kan se av stammingen kan være en liten del av det totale bildet. Stamming kan oppleves forskjellig fra person til person. Jeg runder av dette kapittelet med å sitere Shapiro (2011) som mener at alle definisjoner kan til sammen utgjøre en del av en sannhet. Mangfoldet av definisjoner kan understreke dette ved at de tar for seg ulike aspekter ved stamming.

2.2.1 Stammeadferd, følelser og holdninger

Guitar (2019) deler stamming inn i primærstamming og sekundærstamming, med følelser og holdninger som kan være en stor del av stammingen. Primærstamming er observerbare og ufrivillige taleflytbrudd som kan bestå av *repetisjoner* av ord, stavelser og lyder, *forlengelser* av lyder, stavelser og artikulasjonsstilling og *blokkeringer*. Primærstammingen kan også være fysisk strev eller muskelspenninger, og man kan gå opp i stemmeleieskifte.

Sekundærstamming er tillært adferd, og deles inn i fluktadferd og unngåelsesadferd.

Eksempel på fluktadferd kan være hodebevegelser, tramping med foten eller bruk av fyllord som *eh*, for å prøve å stoppe stammingen. Unngåelsesadferd kommer når man har forventninger om å stamme. For å unngå å stamme, tyr personen til strategier som for eksempel å unngå ord man vet man stammer på eller blinking med øynene (Guitar, 2019).

Følelser og holdninger rundt egen stamming kan være en like stor del av stammingen som taleflytbruddene. Følelse av frustrasjon, utilstrekkelighet, skam og frykt for stamming utvikles og disse følelsene kan raskt frambringe mer stamming (Guitar, 2019). Disse følelsene og holdningene kan være tidlig til stede. En oversiktsstudie gjort av Guttormsen et al. (2015) viser at barn som stammer har mer negative tanker og holdninger til talen sin enn barn som ikke stammer, og det er store forskjeller mellom barn om hva de mener om egen stamming. For noen barn kan negative tanker oppstå fra starten av, mens hos andre kan det ta tid før de

blir bevisst sin egen stamming. Studien viser også at stammingen kan påvirke dem negativt i sosiale situasjoner på grunn av negative holdninger til egen stamming. Barna kan vegre seg i å snakke i spesifikke situasjoner, være anspente i visse situasjoner og dette kan resultere i mer stamming (Guttormsen et al., 2015).

2.2.2 Prevalens og stammestart

Stamming forekommer i alle kulturer, i alle verdenshjørner og samfunnslag (Guitar, 2019), og dette tolker jeg som at stamming er et universelt fenomen. Det sies at i verden er det til enhver tid cirka 1% av befolkningen som stammer, og mer nøyaktige tall sier at prevalensen av stamming er estimert til 0,72 % (Craig et al., 2002). Rapporter viser at prevalensen av stamming er høyere i førskolealder enn hos voksne og eldre. Prevalensen hos førskolebarn ble estimert til 2,2 % - 5,6 % (Yairi & Ambrose, 2013), mens hos voksne (21-50 år) estimert til 0,78 % og 0,37 % hos voksne over 51 år (Craig et al., 2002). En nyere studie gjort av Zablotzky et al. (2019) estimerte at cirka 2% av barn mellom 3- 17 år stammer.

Ifølge Waelkens (2018) er gjennomsnittlig alder for stammestart 3 år og 6 måneder. Ambrose og Yairi (2015) fant i sin studie at gjennomsnittlig alder for stammestart er 2 år og 11 måneder for barn mellom 1 år og 7 måneder- 5 år og 8 måneder. Herav 58% hadde stammestart da de var 3 år, og 84 % ved 3 år og 6 måneder. Ifølge forfatterne, bekrefter denne studien tilsvarende funn fra deres tidligere studie.

Helt nøyaktige tall for stammestart kan ikke tallfestes ved sikkerhet. Guitar (2019) sammenligner dette med når du er til legen og skal fortelle når symptomene for en forkjølelse startet. Dette kan være vanskelig å fortelle nøyaktig, spesielt om symptomene noen ganger har vært tilstedeværende, og noen ganger til og med fraværende over flere dager før de ble værende. Med denne sammenligningen kan det være vanskelig for barn og deres foreldre å svare nøyaktig på spørsmål om når stammingen startet, og derfor kan man ikke si med sikkerhet at tall for stammestart er helt nøyaktige.

2.2.3 Årsak

Mye tyder på at stamming er genetisk betinget, men forskere har enda ikke funnet ut hvordan (Guitar, 2019). Kraft og Yairi (2012) tall sier at rundt 60 % av de som stammer, har en familiehistorikk knyttet til stamming. Vi vet ikke med sikkerhet om stammingen til et barn kommer til å vedvare eller opphøre (Waelkens, 2018), men det er forsket på om familiehistorikken kan ha noe å si. Barn med familiehistorikk med stamming, ble estimert til å ha 1,89 ganger større sannsynlighet for at stammingen vedvarte (Singer et al., 2020). I den

samme studien ble det rapportert at menn ble estimert til å ha 1,48 ganger større sannsynlighet for vedvarende stamming enn kvinner (Singer et al., 2020).

Multifaktorielle faktorer blir tatt opp som mulige årsaker. Smith og Weber (2017) mener at det antas å være multifaktorielle og inkluderer genetiske og nevrofysiologiske faktorer som bidrar til fremveksten av stamming. Et multifaktorielt perspektiv fokuserer på hvordan forskjellige faktorer i samspill med hverandre utløser stamming. Stammingen blir påvirket av en kompleks vekselvirkning mellom språklige, motoriske, emosjonelle og sosiale faktorer (Hoff & Sønsterud, 2019). Eksempel på faktorer som spiller inn er miljøet, familiehistorie med stamming, økt språklig utvikling, endret sosialt miljø, nevrologiske svakheter, økte lingvistiske og/eller psykososiale krav og hvordan personen håndterer stressende indre og ytre stimuli (Hoff & Sønsterud, 2019).

Guitar (2019) forklarer hvordan ulike faktorer bidrar til utvikling av stamming. Her er det flere ulike faktorer, som kommer sammen eller alene, som framskynder stammingen hos et barn som er disponibel for å begynne å stamme. Tale- og språktilegnelse i begynnelsen av livet og andre utviklingsmessige faktorer, påvirker utløsningen av stammingen (Guitar, 2019). Videre i livet er det miljømessige faktorer, negative tilbakemeldinger fra andre rettet mot egen taleflyt, stress i hverdagen, kombinert med nevrologisk utvikling som gjør at stammingen utvikler seg i negativ retning (Guitar, 2019). Eksempel på miljømessige og stressrelaterte faktorer kan være tanker om hvordan det blir å begynne på skolen, eller store endringer i livet, som for eksempel det å bli storebror eller storesøster (Guitar, 2019).

2.3 Tidlig innsats

Tidlig innsats handler om å gi hjelp så tidlig som mulig i et menneskes liv, og tidlig når en vanske oppstår (Statped, u.å). Med tidlig innsats, forklarer Statped (u.å) at vi kan forebygge skeivutvikling, sosiale vansker, lærevansker, frafall i skolen og å havne utenfor arbeidslivet. I Stortingsmelding 6 (2019-2020, s. 12) står det at tidlig innsats betyr et godt pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder, og at barnehager og skoler skal arbeide for å forebygge utfordringer. Ifølge denne stortingsmeldingen, skal tiltak settes inn umiddelbart når utfordringer avdekkes. Onslow og O'Brian (2012) mener tidlig innsats og hjelp fra logoped er avgjørende for å unngå langsiktige problemer knyttet til livskvalitet, som kan omhandle begrensninger og vansker knyttet til utdanning, arbeidslivet og psykisk helse ved stamming.

Dette sier Sander og Osborne (2019) om temaet:

Early identification of stuttering is important so that therapy can begin while compensatory changes to the brain can still occur and to minimize the chances of the patient developing social anxiety, impaired social skills, maladaptive compensatory behaviors, and negative attitudes toward communication. However, stuttering may be persistent, even with early intervention, and affects about 1% of adults.

Her blir det påpekt at tidlig innsats er betydelig for å forebygge vansker senere i livet. Det blir også påpekt at stammingen ikke nødvendigvis opphører, selv om en får hjelp tidlig. Likevel har tidlig innsats noe å si for vedvarende stamming. Ifølge Lowe et al. (2021) kan det å ikke sette inn hjelp tidlig i barnets liv, resultere i vedvarende stamming som voksen. De mener riktig og effektiv tidlig hjelp er grunnleggende når det kommer til stamming. Lowe et al. (2021) påpeker også slik som Onslow og O'Brian (2012), at tidlig innsats og hjelp fra logoped er avgjørende for å unngå langsiktige problem innen livskvalitet.

Studiene beskrevet ovenfor, og flere studier, tydeliggjør viktigheten av tidlig innsats, når stamming viser seg å kunne påvirke negativt. Den tidlige innsatsen forebygger negative tanker og følelser rundt å stamme, samt minsker sjansen for vedvarende stamming.

2.4 Mini-KIDS

Mini-KIDS er en modifiseringstilnærming for barn i barnehagealder som stammer.

Tilnærmingen til Mini-KIDS er basert på stammemodifiseringsprinsipper fra Van Riper og Dell, og er en direkte tilnærming å jobbe med barn på (Waelkens, 2018).

Stammemodifikasjon er en tilnærming innenfor stammeoppfølging der målet i stor grad er å redusere unngåelse og problemene dette medfører, endre negative holdninger og modifisere fastlåst stamming til en mykere og mer kontrollert form (Ingebrigtsen et al., 2019). Med andre ord er målet å redusere den tillærte adferden og redusere negative holdninger og følelser til egen stamming. Med tanke på at Mini-KIDS er basert på dette prinsippet, kan man si at det er forankret i etablerte metoder. I Norge er det blitt holdt tre Mini-KIDS-kurs, og til sammen har 76 logopeder vært på disse kursene per dags dato (Stammeklinikkene ved Center Logopedi AS, personlig kommunikasjon, 11. april 2022). Noen logopeder har deltatt på kurs arrangert utenfor Norge, blant annet i Belgia.

Grunnprinsippet i Mini-KIDS er at barna skal tillate seg å stamme uten å ta i bruk eller utvikle sekundæradferd, og at barnet tolererer at det stammer uten negative holdninger og følelser (Waelkens, 2018). Som nevnt i delkapittel 2.2.1 kan negative følelser om egen stamming

frambringe enda mer stamming, så gjennom ufarliggjøring og normalisering av stammingen kan man unngå å bruke og utvikle sekundærferd. Etter hvert vil stammingen kunne avta på grunn av at barnet har lært å håndtere stammingen sin på en god måte, både emosjonelt og talemotorisk. Behandlingssekvens er en gang per uke fram til barnets mål for behandling er oppfylt (Waelkens, 2018).

2.4.1 Behandlingsprosessen

Mini-KIDS er delt inn i faser og arrangert kronologisk: først lager man en avtale/et mandat om behandling, så desensitivisering (ufarliggjøring), identifisering, modifikasjon, generalisering og gradvis avslutte behandling og oppfølging når det er nødvendig. Disse fasene gjennomføres av både barnet og foreldrene, og foreldreveiledning og deltakelse er en viktig del i terapikonseptet (Waelkens, 2018). En del av foreldreveiledningen går ut på å lære hvordan man håndterer stammingen på en åpen måte, hvordan man modellerer lett stamming og pseudostamming og å oppmuntre barnet og være støttende (Waelkens, 2018).

Pseudostamming blir også kalt frivillig stamming. For Mini-KIDS er modifiseringstilnærmingen delt i to etter alder, et for barn fra 2-4 år og et for barn fra 4-6 år. Forskjellen mellom disse to er at fasen *identifisering* vanligvis ikke gjennomføres for barn fra 2-4 år.

I første fase skjer det ifølge Waelkens (2018) en del informasjonsdeling, og enighet om mål og åpenhet er sentralt her. Det er veldig viktig at begge foreldrene involveres. I denne fasen snakker logopeden om, og setter ord på stammingen til barnet slik at barnet føler seg hørt og forstått (Waelkens, 2018). I fase to, i desensitiveringsfasen introduserer logopeden barnet og foreldre for pseudostamming for å ufarliggjøre stammingen og modellere lett stamming. Logopeden observerer hvordan barnet reagerer på pseudostammingen, og foreldre får veiledning i hvordan de skal utføre denne type stamming. Etter hvert, sammen med barnet, utvikler man et språk for stammingen og setter ord på for eksempel forlengelser ved å kalle de for *slangeord*. I denne fasen får foreldrene informasjon om stamming og om teknikker for desensitivisering (Waelkens, 2018).

I tredje fase, i identifiseringsfasen (for barn mellom 4-6 år), kommenterer logopeden ekte stammeøyeblikk hos barnet gjennom lekaktiviteter og bruk av ulike leker. Sammen identifiseres ord som barnet stammer på, hvor i ordet barnet stammet, om blokkeringen var i halsen eller i munnen (om barnet har blokkeringer), variasjon, varighet og spenninger (Waelkens, 2018). En frosk kan representere gjentakelser, en slange forlengelser, Ole Brumm som har spist for mye honning og sitter fast i inngangen til hulen sin, eller en bil som krasjer,

kan være bilder på blokkeringer (Melle et al., 2019). I denne fasen fortsetter informasjonsdeling mellom logoped og foreldre om stammingen, og endringer (Waelkens, 2018). Barnet blir kjent med egen stamming i denne fasen.

I modifikasjonsfasen fortsetter modelleringen av pseudostammingen med både logoped og foreldre, også utenfor logopedkontoret. Man ser an barnet om barnet skal lære seg teknikker for stammingen (Waelkens, 2018). For barn fra 4-6 år skal barnet i denne fasen lære å bruke modifiserte teknikker for lettere og mjukere stammeøyeblikk, gjennom at logopeden i ulike lekaktiviteter modellerer teknikker eller oppmuntre til kontrollert pseudostamming (Ingebrigtsen et al., 2019). I denne delen av Mini-KIDS skal foreldrene støtte barnet i bruk av teknikker, men ikke lage en stor sak av det. Disse teknikkene snakker barnet om til logopeden (Waelkens, 2018). Overgangen til neste fase, generaliseringsfasen, skjer ofte naturlig. I denne fasen, guider og oppmuntrer logopeden barnet og foreldrene til å bruke modifikasjonsteknikkene i ekte stammeøyeblikk i så mange situasjoner som mulig. I siste fase hvor man avslutter behandlingen, redusere behandlingen gradvis og foreldre får informasjon om når de bør ta kontakt igjen (Waelkens, 2018).

2.4.2 Mini-KIDS og evidens

For kort tid siden startet det opp en studie i Belgia, hvor Mini-KIDS, social cognitive behaviour treatment (SCBT) og Lidcombe-programmet skal sammenlignes (Belgian Health Care Knowledge Centre, 2022). I studien, med prøveperiode på 47 måneder, vil 249 barn bli tildelt en av tre behandlingsgrupper, hvor logopeder spesialisert innen stammefeltet enten skal bruke Mini-KIDS, SCBT eller Lidcombe-programmet som behandlingsmetode (Belgian Health Care Knowledge Centre, 2022).

Selv om Mini-KIDS per dags dato ikke er evidensbasert, består det av flere evidensbaserte behandlingsmetoder, som for eksempel desensitivering og modifisering. Disse teknikkene grunnla Charles Van Riper (1973) i sin behandlingsmodell MIDMS. Carl Dell videreutviklet denne behandlingsmodellen slik at den kunne passe til yngre barn, blant annet ved å øke motivasjonen for behandling ved å gjøre den mer lekbasert (Dell, 1982).

Desensitivering handler om å redusere frykten som er knyttet til selve stammeøyeblikkene, men også omstendigheter som utløser en fryktreaksjon (Van Riper, 1973). Desensitivering er en slags eksponeringsterapi, der man blir utsatt for stimulus knyttet til frykt/angst, og målet er at angstreaksjonen over tid vil svekkes (Ingebrigtsen et al., 2019). I Mini-KIDS brukes blant annet pseudostamming som stimulus. Van Riper (1973) påpeker at pseudostamming,

eller frivillig stamming, kan redusere personens angst knyttet til stammingen, både gjennom eksponering og virkelighetstesting. I stammebehandling brukes pseudostamming som en teknikk for at personen som stammer skal oppleve kontrollerte stammeøyeblikk, uten frykt og negative følelser til stede, der målet er å minske slike negative følelser om egen stamming (Yairi & Seery, 2015). Ved å kontrollere stammeøyeblikk, kan man oppleve å få tilbake kontrollen over egen tale (Guitar, 2019).

Modifisering handler om at barnet lærer seg verktøy for å endre harde eller langvarige stammeøyeblikk (Melle et al., 2019), og modifisere fastlåst stamming til en mykere og mer kontrollert form (Ingebrigtsen et al., 2019). Ingebrigtsen et al. (2019) forklarer at:

Stammemodifikasjonens mål er ikke nødvendigvis å stamme mindre, mens dette er et mer uttalt mål i flytskapende tilnærming. I stammemodifikasjon måles altså ikke effekt i prosent stammede stavelser (frekvens), men heller stammingens hardhetsgrad både i form av muskelspenninger, lengde på stammeøyeblikk og hvor negativt de påvirker personen.

Cancellation er et eksempel på en modifikasjonsteknikk. Først demonstrerer logopeden cancellation, altså utskiftning av hard til lett stamming (Melle et al., 2019). Logopeden stammer hardt på et ord, barnet gjentar ordet med lettere stammemåte og barnet tar i bruk cancellation på eget initiativ etter hvert (Melle et al., 2019).

2.5 Andre tilnærminger

2.5.1 Lidcombe-programmet

Lidcombe-programmet er en direkte tilnærming med behaviorisme som teoretisk grunnlag. Det ligger til grunn for programmet at flytende tale kan forsterkes og stamming reduseres ved hjelp av betinging (Melle et al., 2019). Målet med denne tilnærmingen er at stammingen opphører. Lidcombe er tilpasset barn under 6 år, men kan passe for eldre barn også (Melle et al., 2019).

Programmet administreres av foreldre eller andre omsorgspersoner nær barnet. Foreldre lærer hvordan de skal utføre behandlingen hos en logoped, slik at de kan bruke den utenfor logopedkontoret (Onslow et al., 2021). Dette er en direkte tilnærming som innebærer at foreldre skal kommentere barnets tale. Forelderer kommenterer først og fremst når barnet snakker uten å stamme, og bare av og til når barnet stammer. Forelderer kommenterer ikke barnets tale hele tiden, men velger bestemte tider i løpet av dagen å gjøre det på (Onslow et al., 2021). I tillegg til å lære å gi slike tilbakemeldinger, lærer foreldre å måle barnets

stamming hver dag med en skala fra 1 til 10 (Melle et al., 2019). 1 betyr ingen stamming, 2 betyr veldig lite stamming og 10 betyr veldig mye stamming. Foreldre og logoped snakker om alvorlighetsgrad som skalaen viser, for å se hvilken effekt behandlingen har hatt. Når stammingen enten har opphørt eller har blitt kraftig redusert, går behandlingen ut på å hindre at stammingen kommer tilbake eller øker (Onslow et al., 2021).

2.5.2 Palin Parent-Child Interaction therapy

Palin Parent Child Interaction Therapy (Palin PCI) er en tilnærming for barnehagebarn, og er ofte omtalt som en indirekte tilnærming. Melle et al. (2019) refererer til Botterill og Kelman (2010) som sier at målet med behandlingen er å skape et kommunikasjonsmiljø rundt barnet som fremmer flyt, og å sette foreldrene og barnet i stand til å håndtere stammingen på en god måte. Et annet mål er å redusere familiens engstelse rundt stamming og til slutt redusere talebruddene hos barna til et normalt nivå (Melle et al., 2019).

Et multifaktorielt syn på stamming er lagt til grunn for Palin PCI. Barnets stamming antas å være påvirket av et samspill mellom fysiologiske, språklige, psykologiske og miljømessige faktorer, som er forskjellig for hvert enkelt barn (Melle, et al., 2019). Utgangspunktet for Palin PCI er at foreldrene allerede er i interaksjon med barna sine på måter som fremmer flyt og positivt samspill (Kelman & Nicholas, 2008). Prinsipp for behandlingen går ut på å filme interaksjonen mellom barn og foreldre, analysere den og finne nyttige strategier som fremmer flyt i talen til barnet (Kelman & Nicholas, 2008).

2.5.3 Restart- DCM

Restart- DCM bygger på en forventnings- og forutsetningsmodellen, altså *The Demands and Capacities model* (DCM), som er en forklaringsmodell for hvordan stamming oppstår. Den er utviklet av Starkweather (Melle et al., 2019). Ut fra denne modellen ses stamming på som et resultat av for høye krav til taleflyt enn det barnet har kapasitet til, altså at kravene overstiger barnets kapasitet. Behandlingen går derfor ut på å utrede hva som er barnets kapasitet, og hvilke faktorer som overbelaster barnets nevrologiske system (Franken & Laroës, 2021). Den går også ut på å redusere disse kravene eller faktorene som stilles til barnets taleflyt, både i og utenfor barnet. Den går også ut på å styrke barnets kapasitet (Franken & Laroës, 2021). Målet med behandlingen er derfor å skape balanse mellom kravene til barnets kommunikasjon og barnets kapasitet for å snakke med flytende tale (Melle et al., 2019).

3. Metode

Dette kapittelet tar for seg de ulike metodene og tilnærmingene i denne oppgaven, og en begrunnelse for hvorfor disse er valgt knyttet til problemstillingen.

3.1 Kvalitativ forskningsmetode

I denne oppgaven er formålet å undersøke hvilke erfaringer logopeder har i arbeid med Mini-KIDS som modifiseringstilnærming. Det er logopedenes egne beskrivelser og opplevelser knyttet til et bestemt fenomen som skal belyses, altså egne beskrivelser og opplevelser knyttet til Mini-KIDS. Her vil kvalitativ forskningsmetode være godt egnet til å svare på oppgavens problemstilling. En kvalitativ metode tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle, og man kan som forsker gå i dybden på fenomenet (Dalland, 2017). Ifølge Johannessen et al. (2016) er kvalitativ metode særlig hensiktsmessig hvis vi skal undersøke fenomener som vi ikke kjenner særlig godt, og når vi undersøker fenomener vi ønsker å forstå mer detaljert og utfyllende. Mini-KIDS er en modifiseringstilnærming jeg har begrenset kunnskap om, og som jeg ønsker å fordype meg i.

Johannessen et al. (2016) påpeker at kvalitativ metode vil være hensiktsmessig om fenomenet er forsket lite på. Da vil denne metoden være det som egner seg best i mitt tilfelle, da Mini-KIDS er lite utbredt i Norge. Da jeg begynte å skrive denne oppgaven, var det til sammen 54 logopeder i Norge som har vært på kurs i Mini-KIDS (Stammeklinikkene ved Center Logopedi AS, personlig kommunikasjon, 03. august 2021). I april 2022 ble det holdt et nytt kurs, og det er per dags 76 logopeder som har vært på kurs i Norge (Stammeklinikkene ved Center Logopedi AS, personlig kommunikasjon, 11. april 2022).

3.2 Vitenskapsteoretisk tilnærming

I forskning dreier design seg om formgiving (Johannessen et al., 2016). Når det skal gjennomføres en undersøkelse, må det gjøres overveielser og valg om hva og hvem som skal undersøkes, og hvordan undersøkelsen kan gjennomføres (Johannessen et al., 2016). Design kan sies å være en overliggende plan for gjennomføringen.

Med utgangspunkt i denne oppgavens problemstilling, er et fenomenologisk forskningsdesign valgt som fortolkningsramme. Fenomenologi betyr læren om fenomenene, og et fenomen er det som viser seg eller kommer til syne gjennom bruk av sansene (Dalland, 2017, s. 45). I denne oppgaven er fenomenet som skal undersøkes, Mini-KIDS. Når det er snakk om

kvalitativ forskning, er fenomenologi ifølge Kvale og Brinkmann (2015) et begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av intervjupersonene. Dette ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter. Å ha en fenomenologisk tilnærming, eller fenomenologisk fortolkningsramme, vil med andre ord si at en ser hvordan andre mennesker oppfatter et fenomen gjennom sin forståelse og erfaringer, at en prøver å forstå det gjennom andres øyne. Som forsker må man forsøke å ta på seg *forståelsesbrillene* til menneskene man intervjuer, for det er den tolkningen folk selv gjør, som forskeren er interessert i (Johannessen et al., 2016). Dette stemmer overens med denne oppgavens formål, å finne logopeders erfaring med Mini-KIDS som modifiseringstilnærming, både prøvd ut, forstått og beskrevet gjennom deres forståelse og erfaring.

I fenomenologiske studier er menneskets subjektive opplevelse sentral. For eksempel kan to personer kjøre den samme bilen, men deres opplevelse av den kan være forskjellig. Som forsker ved bruk av denne metoden, ønsker man å få økt forståelse av og innsikt i folks livsverden. For å forstå verden må vi forstå mennesket (Johannessen et al., 2016). Dette innebærer at jeg som forsker må sette meg inn i aktørens perspektiv og ha med meg at min forforståelse kan påvirke forskningen. I denne undersøkelsen kan min manglende erfaring som utøvende logoped være en svakhet, med tanke på å kunne sette seg inn i aktørens perspektiv. Det kan svekke min mulighet til å forstå aktørens ståsted og situasjon.

3.2.1 Induktiv tilnærming

Hvis man har en induktiv tilnærming starter man en studie uten noe teoretisk utgangspunkt, man går altså fra empiri til teori (Johannessen et al., 2016). Forskeren er åpen for ulike forklaringer og har ikke utelukket noe før undersøkelsen starter, og mange som bruker denne metoden har som mål å utvikle ny teori på grunnlag av sine funn (Larsen, 2017). Larsen (2017) refererer til Leseth og Tellmann (2014) som forklarer at relevant teori kobles ofte opp mot funnene etter at data er samlet inn. I denne oppgaven har jeg valgt å bruke Braun og Clarke sin tematiske analysemodell (2006). Denne analysemodellen gir en mulighet til å gå fra empiri til teori, slik at jeg kan forske på logopeders erfaring med Mini-KIDS, som blir omgjort til teori etter analyse av data. Siden jeg skal forske på logopeders erfaring, er jeg dermed åpen for ulike forklaringer, og utvikler ny teori på bakgrunn av dette. På bakgrunn av dette, kan man si at oppgaven har en induktiv tilnærming. For ordens skyld, og for å ikke tillegge Braun og Clarke sin tematiske analysemodell begrensninger som ikke er der, ønsker

jeg å legge til informasjon om at analysemodellen kan brukes både induktivt-deduktivt, og motsatt.

3.2.2 Forforståelse

Ved fenomenologisk tilnærming er min forforståelse som forsker sentral i denne studien, fordi den avgjør hva slags mening jeg finner i tekst eller handling. Vi overfører forforståelsen vår til fenomenet og tror at dette fenomenet er slik vi ser det (Johannessen et al., 2016). Derfor valgte jeg å ikke lese for mye eller sette meg ordentlig inn i Mini-KIDS før datainnsamlingen, som er skrevet om under kapittelet 3.3.1 om utvikling av intervjuguiden. Til tross for at jeg valgte dette, fikk jeg et førsteinntrykk av tilnærmingen allikevel, men forhåpentligvis ikke slik at det går utover forskningsarbeidet. Ved å bruke Braun og Clarke (2006) sin tematiske analysemodell, ønsket jeg å ha et mer åpent syn på datamaterialet. Jeg kunne fokusere på det datamaterialet fortalte meg, i stedet for å lete etter materiale som passet inn i forhåndsbestemte temaer.

På grunn av forforståelsen, må jeg som forsker forsøke å forstå mitt eget tolkningsmønster, og jeg kan gjøre dette ifølge Johannessen et al. (2016) ved å spørre meg selv om hva det er ved meg som gjør at jeg ser fenomenet på en spesiell måte. Skal man forstå andre mennesker, er det en forutsetning at man forstår sitt eget tolkningsmønster (Johannessen, et al., 2016). Så hva er det ved meg som gjør at jeg ser Mini-KIDS på den måten jeg gjør det? Kort forklart er jeg barnehagelærer i bunnen, og har et ønske om at barn skal godta seg selv som dem er. Ut fra dette vil tilnærmingen appellere til meg fordi det er tilpasset barnehagebarn, og fordi det inneholder ufarliggjøring og arbeid med toleranse og aksept for egen stamming. Ut fra dette igjen får jeg et godt førsteinntrykk fordi dette er noe jeg synes er viktig. Jeg går ikke nærmere på mitt fortolkningsmønster angående Mini-KIDS i denne oppgaven, og tenker at mitt fortolkningsmønster er noe som må ligge i bunnen både under datainnsamlingen og under analysearbeidet.

3.3 Kvalitativt semistrukturert intervju

I denne oppgaven er jeg ute etter å undersøke logopeders erfaringer med Mini-KIDS som modifiseringstilnærming. For å få en bredere forståelse av disse erfaringene, var det egnet å bruke kvalitativt intervju som metode. Ved bruk av denne metoden kunne intervjupersonene uttale seg mer fritt enn for eksempel ved bruk av spørreskjema. Som uerfaren forsker støtter jeg meg på teori fra Johannessen et al. (2016) som sier at det er en fleksibel metode som gjør det mulig å få fyldige og detaljerte beskrivelser av det vi studerer, og har troen på at metoden

er egnet til å svare på problemstillingen for denne oppgaven. Ved å intervju flere logopeder, kan jeg finne fellesnevner i datamaterialet som framkommer under intervjuene, og dermed få en grundigere beskrivelse av deres erfaring.

Det finnes flere måter å strukturere det kvalitative intervjuet på. Det kan være mer eller mindre strukturert, det vil si tilrettelagt på forhånd. Her er det snakk om et kontinuum fra ustrukturerte intervju hvor spørsmålene og rekkefølgen på dem ikke er tilrettelagt på forhånd, og til strukturerte intervju med faste svaralternativer (Johannessen et al., 2016). Jeg har valgt semistrukturert intervju som metode. Det er en metode som har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, mens spørsmål, temaer og rekkefølge kan variere, oftest med åpne spørsmål (Johannessen et al., 2016). Ved bruk av åpne spørsmål kan forskeren få mer utfyllende svar, og med tanke på min manglende erfaring som utøvende logoped, kan det komme innspill og relevant informasjon som i utgangspunktet ikke var påtenkt. Med åpne spørsmål kan være nødvendig med en viss standardisering- for eksempel at alle intervjupersonene i en undersøkelse får samme spørsmål (Johannessen et al., 2016). I denne oppgaven får alle intervjupersonene i utgangspunktet de samme spørsmålene slik at systematiseringen av datamaterialet i etterkant skal bli lettere. Jeg opplevde i etterkant at dette var til stor hjelp da analysearbeidet skulle starte.

Når det gjelder oppgavens fenomenologiske tilnærming, er det semistrukturerte intervjuformen inspirert av en fenomenologisk filosofi (Kvale & Brinkmann, 2015). Ved bruk av fenomenologisk framgangsmåte innebærer datainnsamlingen at forskeren samler data fra individ som har erfaringer med fenomenet som studeres, gjerne gjennom intervjuer (Johannessen et al., 2016). Kvale og Brinkmann (2015) nevner at fenomenologi er et begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av intervjupersonene. Denne teorien blir oppfylt ved bruk av semistrukturert intervju i denne oppgaven. Ved bruk av denne tilnærmingen må jeg som forsker ta med meg at vi bringer med oss en forforståelse i møte med verden som avgjør hva slags mening vi finner i teksten og handlingen (Johannessen et al., 2016).

3.3.1 Utvikling av intervjuguiden

For å få struktur på intervjuene som skulle gjennomføres, utviklet jeg en intervjuguide. En intervjuguide er en liste over temaer og generelle spørsmål som skal gjennomgås, og ofte inneholder den underpunkter eller underspørsmål for at forskeren skal få dekket eller utdypet de ulike temaene (Johannessen et al., 2016). Intervjuguiden skal inneholde tema, emner og hovedspørsmål som står sentralt i den studien som skal gjennomføres (Kvale & Brinkmann,

2015), for målet er å lage og stille spørsmål som besvarer problemstillingen i oppgaven. Med tanke på at jeg ville innom visse temaer under intervjuet, var det hensiktsmessig å sikre det med å lage en guide.

Med oppgavens fenomenologiske tilnærming og min forforståelse, leste jeg minst mulig om Mini-KIDS før jeg lagde intervjuguiden. Dette gjorde jeg fordi jeg ville gjøre et forsøk på å ikke ha for mye forforståelse, og for å være så nøytral til tilnærmingen som mulig. Samtidig måtte jeg lese noe for å kunne lage relevante temaer og spørsmål som kunne svare på problemstillingen. For eksempel er det relevant å ha spørsmål som omhandler involvering av foreldre, siden dette er sentralt ved Mini-KIDS. Dette hadde jeg ikke spurt om, om jeg ikke hadde lest noe om tilnærmingen på forhånd, og relevant informasjon hadde uteblitt.

Under utviklingen av intervjuguiden ønsket jeg å lage nøytrale spørsmål, slik at det ikke skulle høres ut som at jeg mente noe om det jeg stilte spørsmål ved. For eksempel gjorde jeg om spørsmålet "Hvilke utfordringer eller ulemper er det ved Mini-KIDS?" til "Er det noen ulemper/utfordringer ved bruk av Mini-KIDS?". Den første formuleringen antydte at det er ulemper eller utfordringer ved tilnærmingen, mens den andre formuleringen er mer spørrende og nøytral.

3.3.2 Prøveintervju

Før gjennomføring av intervjuene ønsket jeg å prøve ut intervjuguiden. Johannessen et al. (2016) anbefaler at man burde gjennomføre testintervju for å øve seg på situasjonen, for hvordan du skal håndtere ulike svar og finne ut om teknikken som er valgt er egnet for å få svar på spørsmålene. I tillegg til dette ville jeg teste ut om det burde vært med andre temaer jeg ikke hadde tenkt på i utgangspunktet. En vil også gjerne teste hvor lang tid man bruker på å gjennomføre intervjuet, for det er vanlig å informere om før og i selve intervjuet (Johannessen et al., 2016). Annet jeg ville teste var om alle spørsmålene skulle omformuleres, og om alle spørsmål var forståelige. Andre kan tolke spørsmål på en annen måte enn det som var ment, og da må det omformuleres. Jeg ville også teste om det var noen spørsmål som kunne fjernes.

Ideelt sett burde jeg prøvd ut guiden med en logoped som har vært på kurs i Mini-KIDS, men siden det er så få som har vært det, ville det vært uhensiktsmessig å 'bruke opp' en som kunne vært intervjuperson. En annen hensikt er å prøve seg selv som intervjuer. Jeg valgte derfor å prøve ut intervjuguiden med en logoped med noen års erfaring. Denne logopeden har noe kjennskap til Mini-KIDS fra før gjennom litteratur. Etter prøveintervjuet ble noen spørsmål

omformulert på grunn av at de var upresise. Noen spørsmål ble slettet fordi de spurte om det samme.

3.3.3 Utvelgelse av intervjupersoner og rekruttering

De som er med i undersøkelsen, kalles et utvalg, og er enheter i undersøkelsen som gjerne kalles informanter (Larsen, 2017). I denne oppgaven har jeg valgt å bruke begrepet intervjuperson i stedet for informant. I begrepet informant ligger det at det er en person som skal gi informasjon, og det gir en slags avstand mellom den som blir intervjuet og den som intervjuer. Begrepet åpner ikke opp for samarbeid og utforsking. Begrepet intervjuperson er mer nøytralt og antyder aktiv deltakelse. Ord kan skape avstand, og i intervju ønsker man å minske avstand (Dalland, 2017).

For å få et best mulig egnet utvalg i studien, undersøkelsens problemstilling, ble det satt noen inklusjonskriterier. På bakgrunn av oppgavens fenomenologiske forskningsdesign og for å få svar på problemstillingen, er det hensiktsmessig å velge relevante personer til intervju. Ifølge Johannessen et al. (2016) skal man som forsker i fenomenologisk framgangsmåte samle data fra individ som har erfaring med fenomenet som studeres. Jeg ønsket derfor å intervju personer som er utdannet logoped, praktiserende, som har vært på kurs i Mini-KIDS og som helst har brukt det aktivt etter de var ferdig med kurset. Dette er en form for skjønnsmessig utvelgelse av utvalg, hvor intervjupersonene plukkes ut etter ulike kriterier (Larsen, 2017). Skjønnsmessig utvelgelse er en form for ikke-sannsynlighetsutvelgelse. Når man bruker kvalitative metoder, kan en benytte oss av ikke-sannsynlighetsutvelgelse når man bestemmer hvem som skal delta i undersøkelsen. Ved denne type utvelgelse er ikke deltakerne tilfeldig utvalgt (Larsen, 2017). Denne metoden for utvelgelse av intervjupersoner er hensiktsmessig i forbindelse med denne undersøkelsen, da hensikten med kvalitative undersøkelser er å få mest mulig kunnskap om fenomenet (Johannessen et al., 2016).

En annen form for ikke-sannsynlighetsutvelgelse, som jeg har brukt, kalles snøballmetoden. Den går ut på at forskeren tar kontakt med personer som man antar kan mye om det aktuelle temaet, og som videre kan opplyse om andre personer som det kan være lurt å snakke med (Larsen, 2017). Jeg kontaktet en person som jeg visste hadde vært på Mini-KIDS-kurs, i håp om å få kontaktinformasjon til andre logopeder som hadde deltatt på kurs. Logopeden hadde tips om kollegaer som jeg kunne sende forespørsel til, og etter dette har snøballen rullet. Veileder for denne oppgaven har også tipset om logopeder og kollegaer som jeg kunne spørre.

Videre avtalte jeg dato og tidspunkt med logopedene som ville være intervjuerperson og hvilken kommunikasjonsplattform for digitalt intervju de foretrakk. Informasjonsskriv og møteavtale for digitalt intervju ble tilsendt. Etter drøfting med veileder, ønsket jeg seks intervjuerpersoner til oppgavestudien. På grunn av at færre aktuelle intervjuerpersoner svarte på forespørselen om deltakelse enn forventet, ble totalt fem logopeder rekruttert. Ifølge Johannessen et al. (2016) er antallet intervjuerpersoner avhengig av kvaliteten på intervjuene som gjennomføres, og at man ofte må begrense intervjuerpersoner ved studentprosjekter.

3.3.4 Datainnsamling

Etter informasjonsskrivet var ferdig, meldte jeg masterprosjektet til Norsk senter for forskningsdata (NSD) for godkjenning, slik at jeg kunne gjennomføre intervju. Før innsamling av data ble informasjonsskriv sendt per e-post til alle intervjuerpersonene, og dokumentasjon av ønsket deltakelse ble bekreftet per e-post. Samtykke ble i tillegg bekreftet muntlig på lydopptak i starten av intervju.

På grunn av store geografiske avstander, ble intervjuene gjennomført over Microsoft Teams, og varte i ca. 1 time. Det ble gjort lydopptak gjennom en diktafonapplikasjon, og lydopptakene blir sendt til Nettskjema. Applikasjonen er utarbeidet av Universitetet i Oslo (UiO), og er passordbeskyttet. Applikasjonen ble utprøvd før intervjuene skulle gjennomføres, slik at jeg visste det fungerte, og hvordan det fungerte. Intervjuene ble som tidligere nevnt gjennomført med semistrukturert intervju. Ved semistrukturert intervju kan spørsmål, temaer og rekkefølge på spørsmål variere (Johannessen et al., 2016), noe jeg erfarte under intervjuene. Dette varierte da intervjuerpersonene snakket om temaer som jeg skulle stille spørsmål om senere i intervjuet. Da kunne jeg veksle mellom ulike spørsmål. For eksempel begynte en av intervjuerpersonene å snakke om pseudostamming, som jeg skulle stille spørsmål om senere i intervjuguiden. Da stilte jeg spørsmålet som omhandlet dette, for så å gå tilbake der vi var i intervjuguiden før pseudostamming ble tatt opp som tema.

Som nevnt startet intervjuene med muntlig samtykke av deltakelse fra intervjuerpersonene. Etter dette repeterte jeg informasjon fra informasjonsskrivet, om rettigheter og informasjon om prosjektet. Videre stilte jeg bakgrunnsspørsmål om utdanning og erfaring fra stammefeltet. Slike spørsmål er det greit å starte med fordi de er lette å svare på, og gir dermed en myk åpning av intervjuet (Larsen, 2017). Etter dette gikk vi innpå mer relevante spørsmål for problemstillingen. Avslutningsvis ble intervjuerpersonene spurt om det var andre temaer innenfor Mini-KIDS som de anså som viktig å ta med, og ble oppfordret til å sende e-

post om det var noe mer i ettertid som skulle blitt sagt. Johannessen et al. (2016) påpeker at det må settes av tid til slik informasjon avslutningsvis.

3.4 Transkripsjon og analyse

3.4.1 Transkripsjon

Det første steget mot å bearbeide og analysere de innsamlede dataene, er å transkribere, som er en konkret omdanning av en muntlig samtale til en skriftlig tekst (Kvale & Brinkmann, 2015). Lydopptakene transkriberte jeg så raskt som mulig etter endt intervju, da jeg hadde hva som ble sagt ferskt i minnet. Dette var en god måte for meg å bli kjent med materialet på. Mine tanker var å ha fokus på meningsinnholdet fra lydopptakene, for det er det man analyserer i fenomenologisk metode. Dette innebærer at fyllord eller eventuelle forstyrrelser ikke blir transkribert, da dette ikke er avgjørende for meningsinnholdet. Arbeidet med transkriberingen var mer tidskrevende enn forventet, og det gikk mye tid på å spole tilbake for å få med seg det som ble sagt. Neste steg var å høre opptakene opp igjen for å sikre at materialet stemmer overens med det som ble sagt på lydopptakene, slik at råmaterialet ble ivaretatt.

3.4.2 Analyse av data

I fenomenologisk metode er det vanlig å analysere meningsinnholdet, altså innholdet i datamaterialet (Johannessen et al., 2016). Etter den fenomenologiske fortolkningsrammen, ville jeg velge en analysemetode som tok vare på datamaterialet intervjupersonene har gitt meg, for å få frem deres livsverden. Datagrunnlaget er viktig. Jeg ønsket å ta hensyn til det intervjupersonene hadde fortalt meg, og ønsket å ta utgangspunkt i det. Derfor har jeg valgt å bruke Braun og Clarke (2006) sin tematiske analysemodell, fordi den gir meg fleksibilitet og mulighet til at datakilden kan fortelle meg hva som skal være meningsenhetene mine. Jeg kunne løsrive meg fra intervjuguiden og bruke den tematiske analysen til å se hva slags data jeg egentlig hadde, og ser om det er temaer som går igjen i det intervjupersonene har fortalt. For at leseren skulle kunne følge analyseprosessen i oppgaven, har jeg lagt ved vedlegg som viser gjennomføringen av den.

Etter Braun og Clarke (2006) sin første fase i den tematiske analysemodellen, gjorde jeg meg kjent med datamaterialet mitt gjennom å transkribere intervjuene. Jeg leste gjennom materialet flere ganger slik at jeg ble kjent med dybden og bredden, og slik at jeg kunne identifisere noen mønster eller temaer for neste fase. I fase 2 skal det lages koder for meningsbærende og interessante utsagn (Braun & Clarke, 2006). Jeg brukte

dataprogramvaren Microsoft Word for å gjøre arbeidet tidssparende og mer effektivt for meg selv. Jeg tok et og et intervju av gangen og kodet utsagn (se vedlegg 4. Dette er et eksempel på et av intervjuene kodet i fase 2). Jeg endte opp med 20 temaer. Braun og Clarke (2006) anbefaler å ha mange temaer, siden en ikke vet hva som kan være interessant til senere i analyseprosessen. De anbefaler også å beholde konteksten rundt datamaterialet som er kodet, og dette gjorde jeg ved å markere noen av dataene med en stjerne. Ved å markere med stjerne, visste jeg at jeg kunne gå tilbake å finne mer av konteksten av et utsagn i dokumentet med transkripsjon fra den aktuelle intervjupersonen.

Fase 3 innebærer å sortere den kodede dataen inn i relevante temaer (se vedlegg 5). Nå skal man analysere kodene og vurdere hvordan ulike koder kan kombineres for å danne overordnede tema (Braun & Clarke, 2006). I denne fasen fant jeg relevante temaer i datamaterialet som innebar både utfordringer og noe å trekke fram ved både Mini-KIDS, og ved de involverte rundt. Med de involverte rundt menes foreldre, barn og barnehage. Jeg fant at flere underordnede temaer kunne fortelle det samme, og kunne dannes til overordnede temaer. I fase 4 skal man lese over det kodede materialet, og vurdere om de danner et sammenhengende mønster. Etter jeg hadde lest over materialet flere ganger, så jeg at det sammenhengende mønsteret innebar alle de involverte i Mini-KIDS-tilnærmingen (se vedlegg 6). Etter dette leste jeg over materialet en gang til fordi man skal se om de nye temaene fungerer i forhold til datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). Etter jeg leste over materialet fra intervjuene en gang til, fant jeg ut at noen av temaene måtte endres på. Noen temaer ble tatt vekk fordi andre temaer sa det samme, og noen temaer fikk nye navn fordi det nye navnet passet bedre til datamaterialet det representerte. Dette er vist i vedlegg 6 der temaene som ble tatt vekk er streket over, og temaene som har fått nytt navn er merket med *nytt navn*.

I fase 5 skal en definere og navngi temaer (Braun & Clarke, 2006). Jeg gjorde dette ved å se på de ulike undertemaene jeg hadde innenfor hvert overtema, og fant essensen av dem. For eksempel fant jeg at undertemaene ‘‘ bruk av Mini-KIDS hos logopeder med ulike rammebetingelser’’ og ‘‘norske forhold’’ kunne sveises sammen til ‘‘bruk av Mini-KIDS hos logopeder med ulike rammebetingelser’’ fordi de hadde en sammenheng. Dette temaet beskrives nærmere i kapittel 4.1.5. Til slutt satt jeg igjen med ferdigstilte temaer jeg hadde navngitt (se vedlegg 7). De ferdigstilte temaene er markert med store bokstaver i vedlegget, og representeres kapitlene i kapittel 4.0. Fase 6 innebærer rapportering, og en skal redegjøre for historien som dataen forteller (Braun & Clarke, 2006). Dette gjøres i kapittel 4.0.

3.5 Studiens kvalitet

For å vurdere studiens kvalitet med tanke på om den kan gi et reelt og sannferdig uttrykk for det som undersøkes, kreves det vurderinger omkring blant annet reliabilitet, validitet og generalisering (Johannessen et al., 2016).

3.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet, eller pålitelighet, har med forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre (Kvale & Brinkmann, 2015). Om reliabilitet skriver Johannessen et al. (2016) at det knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data, hvilke data som brukes, den måten de samles inn på og hvordan de bearbeides. Informasjonen må være pålitelig, og det betyr at de ulike deler i prosessen må være frie for unøyaktigheter (Dalland, 2017). En måte å styrke reliabiliteten på, kan derfor være å beskrive og være ærlig i hvert steg i prosessen. For å sikre nøyaktige data, brukte jeg lydopptak og transkriberte det kort tid etter intervjuet. Slik sett har jeg forsøkt å få en riktig forståelse av det intervjupersonene har formidlet. I denne oppgaven har jeg gjort et forsøk på å beskrive stegene jeg har vært gjennom på en så nøyaktig måte som mulig, fra utarbeidelse av intervjuguide og til gjennomføring av intervju og transkribering. Jeg har vært ærlig og kritisk til eget arbeid i alle faser i prosessen, og dette står det mer om under kapittel 3.6 om forskningskritikk.

3.5.2 Validitet

Validitet, eller gyldighet, innenfor kvalitativ forskning handler om hvor godt eller hvor relevant dataen er for det som blir undersøkt (Johannessen et al., 2016). Ut fra dette kan man si at intervjuguiden i denne oppgaven er sentral i spørsmålet om dataene er relevante for å kunne svare på problemstillingen. For å sikre validitet har jeg som nevnt, hatt problemstillingen i fokus da spørsmålene i intervjuguiden ble utarbeidet, og jeg har gjennomført prøveintervju. Dette er med på å styrke datamaterialets validitet. Ifølge Dalland (2017) kan validiteten i datamaterialet påvirkes ved type spørsmål som stilles under intervju. Spørsmålene bør stilles på en måte som gir mulighet for fyldige og innholdsrike svar. Det er enklere å sikre god validitet i kvalitative studier, fordi det er mulig å stille både utdypende og flere spørsmål, og fordi den som blir intervjuet, kan snakke mer fritt, be om oppklaring og rydde unna misforståelser (Larsen, 2017).

Jeg sikret også validitet gjennom å bruke lydopptak som jeg kunne lytte til flere ganger etter endt intervju. Dette var for å sikre rådata, og at alt av informasjon kom med. Metode for

analyse vil også kunne sikre validitet fordi man dobbeltsjekker i slutten av analysen at alt henger sammen. Se beskrivelse av analyseprosessen i kapittel 3.4.2.

3.5.3 Generalisering

Generalisering, eller overførbarhet, er at resultater i en situasjon kan overføres til andre situasjoner (Kvale & Brinkmann, 2015). Ifølge Johannessen et al. (2016) snakker man ved kvalitative undersøkelser om *overføring* av kunnskap i stedet for generalisering. Resultatene fra en studie som dette vil ikke kunne generaliseres og gjelde for alle logopeder i Norge. Derimot er det intervjupersonenes erfaringer med Mini-KIDS som kommer frem, og dette kan tolkes som en måte å overføre kunnskap på, og kan bidra til å øke kunnskapen om fenomenet.

3.6 Forskningskritikk

Så langt i oppgaven har jeg belyst hvorfor oppgavens metode og tilnærminger stemmer overens med denne oppgavens formål, men i denne oppgaven ønsker jeg også å være kritisk.

Mini-KIDS er en lite utbredt tilnærming i Norge, og som nevnt i kapittel 3.1, var det kun 54 logopeder som har vært på kurs da jeg skulle rekruttere intervjupersoner. Det kan være tilfellet at antallet logopeder synker ved spørsmål om hvem som har brukt det aktivt etter kurset. Dette gjør at utvalget i Norge var begrenset, og mine kriterier om at de helst har brukt Mini-KIDS aktivt etter kurset, begrenser utvalget betraktelig. Dette har gjort prosessen med rekruttering av intervjupersoner vanskelig. Etter endt studie, kan det ikke utelukkes at det finnes logopeder i Norge med mer erfaring og andre synspunkter enn studiens utvalg. Dette er greit å nevne i forhold til oppgavens overførbarhet. En annen ulempe med denne oppgavens generalisering/overførbarhet, kan knyttes til metodevalg. Det er en ulempe at en som hovedregel ikke kan generalisere statistisk ved kvalitative undersøkelser (Larsen, 2017). Selv om kvalitativ undersøkelse bør ha en overføringsverdi, er ikke det samme som at den er statistisk generaliserbar (Larsen, 2017). En annen ulempe med kvalitativ metode er at det er vanskeligere og mer tidskrevende å behandle dataene i ettertid (Larsen, 2017).

Ved fenomenologisk tilnærming skal man som forsker være så nøytral og objektiv som mulig, siden det er intervjupersonenes subjektive opplevelser av fenomenet som forskes på, som er interessant (Johannessen et al., 2016). Spørsmålet er om det er mulig å gå inn i en studie uten forforståelse. Jeg som forsker kan ikke gå inn i denne studien med blanke ark, for det ville ha senket kvaliteten på den. Forskerens forforståelse vil kunne påvirke hva forskeren observerer, og hvordan disse vektlegges og tolkes (Johannessen et al., 2016). Det kan allikevel være en

fordel å være klar over dette gjennom studien for å unngå at min forforståelse påvirker data og resultat (se kapittel 3.2.2).

Ved bruk av intervju som metode kan det være flere ulemper, også ved intervju som gjennomføres digitalt. Teknisk utstyr kan få tomt for batteri eller ikke fungere, og lydopptak fra pc kan senke kvaliteten på opptaket. Ved intervju kan kontrolleffekten være en ulempe. Med dette menes at intervjueren selv eller selve metoden kan påvirke intervjuresultatet (Larsen, 2017). Det kan være at intervjupersonen svarer det intervjueren gjerne vil høre, svarer for å gjøre et godt inntrykk, svarer for å skjule uvitenhet eller svarer det intervjuperson tror er allment akseptert (Larsen, 2017). Dette er ulemper det er vanskelig å kontrollere. Intervju over Teams kan også by på problem om man gjennomfører intervjuet hjemme med små barn. Dette fikk jeg oppleve da jeg hadde et sykt barn hjemme under første intervju. Om forstyrrelser fra barn under intervju, skriver Johannessen et al. (2016) at det kan føre til at verken forsker eller intervjuperson får konsentrert seg om intervjuet (Johannessen et al., 2016). Jeg opplevde at det gikk greit å holde konsentrasjonen, men jeg kan ikke uttale meg om hvordan konsentrasjonen til intervjupersonen var. Hen viste forståelse, og intervjuet ble gjennomført på en god måte tross lyder og gråt fra barnet. Under transkriberingen var det et spørsmål jeg ikke hørte svaret på, på grunn gråt. Dette ble løst ved at jeg sendte e-post til intervjupersonen, og stilte spørsmålet på nytt.

Hvor pålitelige dataene er, kan være utfordrende å teste. Man kan for eksempel gjenta den samme undersøkelsen på samme gruppe på to forskjellige tidspunkt, for å se om resultatene blir det samme (Johannessen et al., 2016). En annen framgangsmåte er at flere forskere undersøker samme fenomen, og ser om resultatene blir det samme (Johannessen et al., 2016). Dette kan styrke undersøkelsens reliabilitet, men i et masterprosjekt er ikke dette vanlig, blant annet av tidsmessige årsaker. Når det kommer til validitet, om dataene er relevant for problemstillingen, har man aldri en garanti for at intervjupersonene er ærlige i sine svar. Om dette skriver Larsen (2017) at det kan være vanskeligere å være ærlig når man sitter ovenfor intervjueren, enn ved avkrysning på skjemaer hvor du er anonym. Jeg som forsker med lite praktisk erfaring på feltet, kan være en ulempe i meg selv. Pålitelighet i intervjusituasjonen handler i stor grad om man kan stole på den informasjonen som fremkommer der (Kvale & Brinkmann, 2015). Intervjuerens kvalifikasjoner vil kunne påvirke hvilken informasjon deltakerne kommer med. En god intervjuer er gjerne en som har faglig ekspertise på feltet det forskes på, og som også er ekspert på menneskelige interaksjoner (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.7 Etiske betraktninger

Etiske prinsipper og retningslinjer handler om prinsipper, regler og retningslinjer for vurdering av om handlinger er riktige eller gale, og det er når forskningen direkte berører mennesker at etiske problemstillinger oppstår (Johannessen et al., 2016). Dette studiet berører mennesker direkte, og Johannessen et al. (2016) påpeker at all virksomhet som får konsekvenser for andre mennesker, må bedømmes ut fra etiske standarder. Derfor har jeg fulgt Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) sine forskningsetiske retningslinjer (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, 2018).

Når det kommer til menneskeverd og personvern skal forskeren verne om og respektere forskningsdeltakernes autonomi, personlig integritet, sikre frihet og selvbestemmelse, respektere privatliv og familieliv og beskytte mot skade og urimelige belastninger (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, 2018). Etter krav om personvern er forskningsprosjektet sendt inn og godkjent av NSD (Se vedlegg 1). For å sikre personvern tas alle lydopptak med diktafonapplikasjonen, som nevnt tidligere i kapittel 3.3.4 om datainnsamling. Om lagring av personopplysninger påpeker NESH (2018) at opplysningene skal lagres forsvarlig og at de ikke skal lagres lengre enn nødvendig. Derfor lagres lydopptakene fra intervjuene i Nettskjema, som er passordbeskyttet, og opptakene vil bli slettet ved prosjektets slutt.

Jeg opplevde at personvern også måtte respekteres i transkripsjon etter intervju. Om dette skriver Kvale og Brinkmann (2015) at det er nødvendig å veie konfidensialitet opp mot det å lojalt gjengi det intervjupersonen sier i denne fasen. En av intervjupersonene sa noe om seg selv som kunne identifisere hen. For eksempel fortalte intervjupersonen om en jobb hen hadde som PP-rådgiver et spesifikt sted. I transkripsjonen ble dette anonymisert ved å erstatte bokstavene med stjerner. Alle intervju er transkribert på bokmål for å sikre anonymitet.

Som forsker har jeg et ansvar om å informere om prosjektet, prosjektets formål, hvilke konsekvenser det vil ha å delta, hvem som vil ha tilgang til informasjonen og hva prosjektet skal brukes til (NESH, 2018). I søknaden min til NSD, la jeg ved et informasjonsskriv som alle intervjupersonene fikk før intervju (se vedlegg 2). Gjennom dette dokumentet fikk de informasjon om formålet til prosjektet, rettigheter og hva deltakelse for dem ville innebære. For å sikre frihet og selvbestemmelse, ble alle intervjupersonene spurt om samtykke før intervjuet startet. Det er krav om å innhente samtykke forankret i personopplysningsloven, og

det er et viktig virkemiddel for å hindre krenkelse av personlig integritet (NESH, 2018). Før samtykket fikk intervjupersonene repetert informasjon om at de kan trekke seg fra prosjektet når som helst, uten konsekvenser. Denne informasjonen fikk intervjupersonene som nevnt også gjennom informasjonsskrivet.

For å vise respekt ovenfor intervjupersonene og for datamaterialet, hadde jeg et ønske om å kontakte intervjupersonene igjen for å dobbeltsjekke datamaterialet. Jeg sendte alle intervjupersonene et dokument per e-post som inneholdt funn fra det de hadde uttalt seg om. Dette gjorde jeg for å sikre at intervjupersonene kjente seg igjen i datamaterialet, og for å rette opp eventuelle misforståelser eller feiltolket utsagn. Dette gjorde jeg også for å sikre reliabilitet i oppgaven. Jeg har fått tilbakemelding fra alle intervjupersonene. Alle kjente seg igjen i datamaterialet, men det var et utsagn som en av intervjupersonene ønsket å rette opp i. Dette var et utsagn jeg hadde feiltolket. Intervjupersonen sendte meg en e-post der utsagnet ble forklart på nytt. Etter jeg rettet opp feilen i utsagnet, sendte jeg den redigerte teksten på e-post med spørsmål om tolkningen var korrekt. Jeg fikk til svar fra intervjupersonen om at det var korrekt.

4. Presentasjon av funn

Dette kapittelet vil presentere resultatet av den tematiske analysen av datamaterialet fra fem intervjupersoner. Det varierer hvor mye de bruker Mini-KIDS per dags dato, men alle har erfaring med å bruke det. Tre av intervjupersonene jobber som privatpraktiserende logopeder, og en jobber som kommunal logoped. Den siste logopeden er ansatt i staten, og har erfaring med å være kommunal logoped. Uavhengig av kjønn, har intervjupersonene fått fiktive navn for å gjøre presentasjonen mer leservennlig. Ida, Emil og Malin er privatpraktiserende logopeder, Tiril er kommunal logoped og Kristian er statlig ansatt. Uttalelsene deres er gjort om til bokmål, og lokasjon holdes også anonymt. I sitatene deres har jeg valgt å bruke «(...)» for å vise at irrelevante deler av sitatet er klippet vekk, og «[...]» når begreper trenger forklaring, men som ikke er en del av utsagnet til intervjupersonen.

I resultatdelen og videre i oppgaven har jeg valgt å benevne intervjupersonene som logopeder eller bruke deres fiktive navn. Dette har jeg valgt fordi jeg synes de skal benevnes som logopeder når det er det de er, og fordi det er deres subjektive erfaringer som logopeder som skal presenteres.

De påfølgende kapitlene er delt opp i fire delkapittel: logopedens vurdering av Mini-KIDS, barnet som aktør, foreldrene som aktør og barnehagen som aktør. Disse delkapitlene ble delt inn etter de ulike aktørene som involveres ved bruk av Mini-KIDS, med noen underkategorier som belyser temaene ytterligere. Data fra logopedens erfaring med Mini-KIDS-kurset er ikke tatt med i denne oppgaven av plasshensyn. Denne dataen er i tillegg vurdert som mindre relevant for å svare på oppgavens problemstilling.

4.1 Logopedens vurdering av Mini-KIDS

Dette delkapittelet presenterer data som omhandler logopedenes syn på, og deres erfaring ved bruk av Mini-KIDS som modifiseringstilnærming. Dette delkapittelet presenterer først hva logopedene har sagt om Mini-KIDS som tilnærming. Så presenteres funn av hvordan logopedene bruker Mini-KIDS, og deres tanker og holdninger relatert til tilnærmingen. Etter dette sammenlignes Mini-KIDS med andre stammetilnærminger, ut fra logopedenes beskrivelser. Bruken av Mini-KIDS påvirkes av logopedenes ulike rammebetingelser, og blir presentert i eget avsnitt. Til slutt formidles logopedenes vurderinger om evidens, og erfaringer knyttet til nytteverdi og virkning.

4.1.1 Logopedenes generelle oppfatninger til Mini-KIDS

I dette kapittelet formidles logopedenes oppfatning av hva Mini-KIDS er, og hva Mini-KIDS innebærer for dem.

Tre av logopedene sier noe om rammene for Mini-KIDS. Ida føler at Mini-KIDS er et rammeverk av aktiviteter med glidende overganger mellom hver fase, og at man har mye spillerom. Hun uttrykker videre at det er vanskelig å si hvor mye man skal gjøre i hver fase, men at man skifter til neste fase når barnet har gjort progresjon. Ida erfarer at det er en fin guide i hvordan man skal jobbe innenfor stammemodifikasjon, noe også Emil og Malin også har erfart. Emil legger til at tilnærmingen gir et godt rammeverk å forstå stamming på, og dermed kan man forklare hva stamming er på en god måte til for eksempel foreldre. Malin forklarer at hun har en opplevelse av at Mini-KIDS er en stammemodifikasjon hvor man har rammen for hvordan det skal gjennomføres, men at det er en løselig oppskrift med rom for tolkning.

Alle logopedene nevner i mer eller mindre grad at Mini-KIDS er en tilnærming som lar barnet få lov til å stamme. To av logopedene framhever at målet er å gjøre stammingen lettere og ufarliggjøre den, slik at man skal bli mindre redd for å stamme. Malin gir et eksempel på hvordan hun ufarliggjør stammingen, ved at hun og barnet som stammer er synlige for flere når de bruker Mini-KIDS:

“Det er ikke noe jeg og barnet holder på med på en tirsdag gjemt bort i en krok. (...) kryper ut av den kroken veldig fort og involverer de som måtte være rundt. Andre barn får etter hvert være med, eller de får stå og får se hva vi driver med”.

Ida forklarer at ideen i Mini-KIDS er å gjøre stammingen lettere og løsere. Når stammingen blir lettere og løsere vil det forhåpentligvis bli lettere for barnet å snakke, og ikke minst si det man vil si, uten hindring av stammingen. Kristian forklarer at man gir barna et verktøy slik at de kan ha litt kontroll over stammingen sin. På denne måten kan barna bli mindre redde for å stamme.

En stor del av ufarliggjøringen av stammingen, innebærer at foreldrene er delaktige og deler oppfatningen av at det er greit å stamme. Dette sier alle logopedene noe om under intervjuene. Foreldreinvolvering står det mer om i kapittel 4.3. Annet logopedene sier om Mini-KIDS, er at det er en tilnærming som gir barna et språk til å snakke om stammingen. Gjennom å bruke konkrete og leker, lærer barn begrep som *hoppeord* eller ord som sitter fast i halsen/munnen. Med tanke på at barnet kan fortsette å stamme inn i skolealder og inn i voksenalder, kan barna

blir sine egne logopedener. Malin sier at det er en med-menneskelig tilnærming og at man har mulighet til å komme tidlig inn i barnas stammeutvikling.

4.1.2 Hvordan logopedene bruker Mini-KIDS

Alle logopedene har sagt mye om hvordan de bruker Mini-KIDS. Derfor velger jeg i dette kapittelet å presentere deres måte å bruke tilnærmingen på i tur og orden. Jeg starter med Ida.

Ida forklarer at hun som regel bruker de første timene med barnet til å leke litt med stammingen, eller bare gjøre vanlige aktiviteter. Dette er for eksempel aktiviteter der barnet får bonuspoeng hvis de legger merke til når logopeden stammer. Hvis det er logopeden som først legger merke til det, er det logopeden som får poeng. Ida forteller:

''Jeg sier: ''nå er det en lek. Jeg tar fram to kort, enten stammer jeg eller ikke. Hvis du hører det, så får du alle disse kortene''. Og da er det sånn der [Ida sier]: ''å neeei, nå hørte du. Åhhh nå var du først.''' Også ler han [barnet som er hos logoped] og synes det er kjempegøy fordi logopeden er sååå dårlig.'''

Ida sier at hun gjør ulike ufarliggjøringsaktiviteter, hvor det som regel er en glidende overgang, hvor man skal prøve å skille mellom ulike typer stamming. Altså en glidende overgang fra ufarliggjøringsfasen og over til identifiseringsfasen. De første aktivitetene handler altså om å ufarliggjøre stamming, og neste steg er å identifisere ulike typer stamming. Ida forklarer at slike aktiviteter i seg selv, er ufarliggjøring av stamming, så det blir en glidende overgang hele veien. I disse fasene forklarer hun at hun for eksempel bruker biler der man møter hoppeord og skliord ved humper i veien. Hun har også brukt krukker med små bjørner i som sitter fast i honningkrukkene. Noen av disse aktivitetene har det samme konseptet, og Ida forteller om en gang en gutt skjønte dette:

'' (...) og etter hvert skjønte han hvilke konsept jeg holdt på med, at jeg dreiv og skilte mellom ulike typer stamming. Så selv om jeg rigget opp med basketnett og ball som han måtte kaste i riktig [basketnett], i stedet for å peke på noe, så er det til dels den samme sorteringa. Så han skjønte jo konseptet, og da blei han litt lei etter hvert da. Så mange forskjellige aktiviteter, men med like konsept. Noen aktiviteter kan også være litt like.'''

Ida sier at hvis hun skal være kritisk, så kan hun si at Mini-KIDS er en ufullstendig tilnærming fordi den legger opp til å gjøre ting som den ikke spesifikt beskriver. For eksempel kan det være utfordrende i kartleggingen av risikofaktorer rundt barnet. Hun sier at man

kartlegger faktorene rundt barnet, og det blir anbefalt å jobbe med disse, men Mini-KIDS sier ikke noe om hvordan.

Tiril forteller at hun og kollegaene hennes har laget et eget hefte for hvordan de skal kartlegge og tilrettelegge for stamming. Dette er utenfor Mini-KIDS, men hun sier at mye av innholdet er det samme når det kommer til kartlegging, foreldre- og barnehageinvolvering og hvordan oppfølgingen er. Når det kommer til å bruke konkreter til å ufarliggjøre og identifisere stamming, har Tiril brukt mye forskjellig. Hun har kjøpt mange forskjellige frosker og ifølge henne selv: ekle slanger. Noen slanger er korte barneslanger, mens andre er kjempelange bestemorslanger. Myk ball blir brukt for å vise spenninger og for å kunne identifisere stamming. Da snakker hun og barnet om det å klemme hardt, og det å klare å løse opp, så ballen kommer tilbake til sin opprinnelige form. Hun har også brukt Ole Brumm som sitter fast i krukken. Hun har laminerte blader og bruker det slik:

“Så legger vi de utover, også lager vi froskeord, korte og lange. De hopper jo. Om det er ka-ka-ka-karamell for eksempel. Også kan vi ta noe av de ordene barnet stammer på.”

Tiril forteller at hun har en ugle som gir gode råd, og som man kan stille spørsmål til. Hun avslutter dette temaet med å si at:

“Det å bruke konkreter er vel den beste biten, både for å identifisere, men og for å desensitivisere: å tåle stammingen.”

Emil kan både bruke Mini-KIDS i sin hele form, og i kombinasjon med programmet Lidcombe. Når han bruker Mini-KIDS i sin hele form, bruker han det slik manualen i stor grad sier man skal bruke det. I de første timene med barnet og foreldrene, henter han inn informasjon til anamnesen. Når det kommer til konkreter, bruker han som regel frosker, slanger og krokodiller som symbol for gjentakelser, forlengelser og blokkeringer. Han bruker også en ringebjelle når barnet skal identifisere stamming.

I tilfellene hvor Emil både bruker Mini-KIDS og Lidcombe, beskriver han bruken slik:

“I de tilfellene jeg bruker Lidcombe også, så har jeg gjerne brukt Mini-KIDS på forhånd, fordi jeg ønsker at barnet skal ha et språk om det, og at foreldrene skal ha en forståelse av det [stammingen]. Så kobler jeg på Lidcombeprogrammet litt mer Mini-KIDS-inspirert enn det var brukt da. Også forsterker jeg egentlig ferdighetene i modifikasjon som de har opparbeidet seg gjennom Mini-KIDS.”

Malin forteller at hun i all hovedsak har et mål om å bruke Mini-KIDS i sin helhet, når hun velger å bruke det. Hun sier hun først møter foreldre, og så barnehage/skole- personell for informasjonsutveksling. Foreldre og barnehagen/skolen forteller om barnet, og hun forteller om stamming og om Mini-KIDS. Når hun møter barnet, spiller de spill der ingen trenger å vinne eller prestere. I denne timen er hun ute etter spontantale. Videre bruker hun frosker for symbol for gjentakelser, om ikke barnet foretrekker noe annet. Om de foretrekker for eksempel hester, så bruker hun det. Så bruker hun slanger for forlengelser, og Ole Brumm for blokkeringer. Noen vil ha dinosaurer som blokkeringer, og da mener hun at hun skal få til det også. Tryllestav blir brukt til å stoppe stammeord i leken, og Malin trekker fram trafikkllys som også kan brukes til dette. Tryllestaven og trafikkllyset brukes i modifieringsfasen.

Kristian forteller at det ofte blir elementer av Mini-KIDS i behandlingen, i stedet for å bruke det i sin helhet. Dette har med tid å gjøre, tilgjengelige foreldre og kanskje sykdom som gjør til at det blir noen pauser. Det blir også elementer av tilnærmingen når foreldre på et tidspunkt ser seg fornøyde og avslutter behandlingen. Fra starten av kartlegger han, og gjør en helhetlig vurdering. Etter dette setter han i gang med ufarliggjøringsfasen, både med barnet og foreldrene. I identifiseringsfasen har det vært mye krokodiller som er brukt som symbol for blokkeringer, fordi kjeven til krokodillen setter seg fast. Kristian bruker frosker for repetisjoner og slanger for forlengelser. Andre konkrete som er brukt ved forlengelser er seigmenn, gele og slim.

Ved spørsmål om logopedene vil fortsette å bruke Mini-KIDS i sin logopediske praksis, svarer alle logopedene positivt. Fire av dem svarer ordrett:

“Ja, absolutt!”

4.1.3 Tips/råd fra logopedene

Tips/råd var ikke tema for spørsmålene i intervjuguiden, men ble gjort om til et tema under analysearbeidet. Et av tipsene omhandler teori- og materiellboka og om aktivitetsboka som hører til Mini-KIDS-tilnærmingen. Tre av logopedene sier noe om disse bøkene. Ida og Kristian forteller at hvis det er en periode der man ikke har brukt Mini-KIDS aktivt, så er det fint å ha disse bøkene tilgjengelige. Den tredje, Malin, sier at det er gode tips i bøkene, både om aktiviteter og om å lære og bruke tilnærmingen:

“Det er så mye forskjellig man kan gjøre av leker inne der [i bøkene], og fryktelig mange gode tips i de bøkene som de har skrevet, som gjør det enkelt å lære om å bruke det [aktivitetene].”

Kristian og Tiril gir tips knyttet til bruken av materiell. Tiril fremhever at en bør lage seg en god kasse og ha materiell oppi, som man kan bruke. Kristian forteller at man bør spille på barnas interesser når man bruker Mini-KIDS. Om det er fotball de er interesserte i, så bruk materiell eller spill og aktiviteter som har med det å gjøre. Det er ikke nødvendig å ha alle dukkene eller materiell til aktivitetene som beskrives i boka, ifølge Kristian. Man kan spille ballen over til barnet, eller bruke tegninger eller bøker for den saks skyld.

Tiril og Emil forteller at en ikke skal be barnet om å prøve å pseudostamme. En må heller gå gradvis fram i denne konfrontasjonen med barnet. Det er bedre at barnet prøver selv og kopierer logopedene, i stedet for å gå for hardt ut i starten. Emil begrunner dette med at man kan gjøre skade på behandlingen ved å skape motvillighet fra barnets side. Start og bygg opp konfrontasjonen over tid. Hvis noen fortsatt ikke liker at logopedene konfronterer med pseudostamming, bør man gå ned på et lavere nivå. Tiril utvider dette også til å gjelde foreldrene. Hun sier at man må balansere konfrontasjon og foreldrenes frykt. Man bør kunne lese foreldrene for å finne ut av hvor de er i forhold til stamming.

Kristian har et ønske om at Mini-KIDS kunne være mer tilgjengelige for alle logopeder, også for dem som ikke har vært på kurs. Tipset kommer i form av en oppfordring til andre logopeder:

“Da må vi logopeder bruke hverandre og dele erfaringer, for det er ikke så hokkus pokkus egentlig [å bruke Mini-KIDS].”

4.1.4 Mini-KIDS sammenlignet med andre stammetilnæringer

Noe Mini-KIDS innehar mer av enn andre stammetilnæringer, er fokus på ufarliggjøring og at det er greit å stamme. Alle logopedene har berørt dette temaet. Kristian forteller at siden logopeder ikke kan love at stammingen opphører helt, er det godt å ha en slik tilnærming. Han synes Lidcombe jobber mer mot taleflyt, og dette mener Malin og Tiril også. Malin forteller at Mini-KIDS oppleves som en mjukere tilnærming enn Lidcombe, som egentlig har som mål til at stammingen skal opphøre. Malin forteller også at målet til Mini-KIDS er at stammingen skal bli borte, men:

“ (...) man har også med seg den refleksjonen over at det ikke nødvendigvis er sikkert, og at da skal man på en måte takle det, at det er greit [at stammingen ikke blir borte]. Man leker med den [stammingen], og man får premie for at man tørr å stamme. For det er å tørre og kunne å stamme som er målet i all hovedsak.”

Emil sier at Mini-KIDS bevarer ufarliggjøring og pseudostamming i større grad enn de andre tilnærmingene, men at de også begynner å inkorporere en del av det. Han sier videre at noen inkluderer deler av modifikasjonsfasen, at Restart DCM har fragment av det. Dette samsvarer med det Ida mener. Hun mener at alle tilnærmingene har litt ufarliggjøring i seg, men at det bare er Mini-KIDS som har det i så stor grad.

Ida forklarer at hun har brukt Mini-KIDS systematisk med en del barn, men at det ikke er like systematisk sammenlignet med Restart DCM, Lidcombe og Palin PCI. Hun forklarer nærmere at det er et slags løst rammeverk, som er mer dynamisk. Hun gir et eksempel med Palin PCI, som har et tydeligere rammeverk. Palin PCI er nærmere en ferdig smørbrøddliste med hva du skal gjøre, enn Mini-KIDS. Emil snakker derimot om det *teoretiske* rammeverket til Mini-KIDS, og liker godt at det er et godt teoretisk rammeverk som gjør at alle aktørene forstår godt hvorfor man gjør som man gjør. Det har en tydelig forankring i forståelsen av stamming, hvilke for eksempel ikke Lidcombe har.

Kristian sammenligner Mini-KIDS og Lidcombe ved digital logopedisk oppfølging. Han synes Mini-KIDS er mer utfordrende å bruke digitalt. Dette forklarer han ved at Lidcombe går mer ut på å veilede og observere barnet og foreldrene, og at dette gjøres lettere digitalt enn å leke med konkrete gjennom et kamera.

Malin trekker fram en likhet mellom tilnærmingene, og forklarer at det i alle tilnærmingene blir satt av tid mellom foreldre og barn, i større eller mindre grad. Emil opplever at man jobber mer direkte med barnet ved bruk av Mini-KIDS, enn ved de andre tilnærmingene. I tillegg sier han at Mini-KIDS innebærer en del modellering for barnet. Han sammenligner det med Lidcombe. I Lidcombe modellerer man ikke, men spør i stedet for om barnet kan repetere det barnet sa. Han sammenligner også Mini-KIDS og den nye manualen til Palin PCI, hvor han ser at de begynner å overlape hverandre på mange områder.

4.1.5 Bruk av Mini-KIDS hos logopeder med ulike rammebetingelser

Da jeg søkte etter logopeder til intervju, hadde jeg et ønske om at logopedene jobbet på ulike måter og innenfor ulike rammer. Jeg ønsket å se om det er forskjell i bruken av Mini-KIDS mellom logopeder som reiser ut til barnehagene, og logopeder som får personer til sitt logopedkontor. Tre av logopedene jobber som privatpraktiserende logopeder. To av dem, Ida og Emil, har kontor hvor barn og foreldre kommer til dem, mens Malin reiser ut til barnehagene. Tiril som kommunal logoped og Kristian som statlig ansatt, reiser også ut til barnehagene.

Ut fra hva logopedene har fortalt fra Mini-KIDS-kurset, blir bruken av Mini-KIDS demonstrert ut fra at barn og foreldre kommer til logopeden på kontoret. Det er flere logopeder som jobber på denne måten, men det er også mange som ikke har denne muligheten. Derfor var det spennende å høre om hvordan logopeder som reiser ut bruker Mini-KIDS i forhold til logopeder som ikke reiser ut. Tiril som reiser ut til barnehagene, forteller blant annet:

''Å sitte på et kontor, også kommer barn og foreldre til deg på kontoret (...) det er noe annet enn oss som reiser ut til enhetene. Det blir en helt annen måte å jobbe på.''

Både Emil og Ida benytter sitt eget kontor i samarbeidet, og kan fortelle at de bruker stort sett Mini-KIDS i sin helhet, og har brukt det systematisk med flere barn. Det betyr at logopeden kan følge fasene fra start til slutt i den rekkefølgen de er satt opp i. Ifølge Ida er hun nødt til å ha logopedtimene på kontoret fordi hun møter så mange barn og foreldre som er spredt på store geografiske områder. På grunn av dette har hun ikke tid til å for eksempel reise ut til barnehagene. Det er mer effektivt og tidsbesparende at barn og foreldre kommer til henne på kontoret.

Tiril som reiser ut til enhetene, forteller at hun bruker elementer av Mini-KIDS. Blant annet bruker hun prinsipp som ufarliggjøring og identifisering med barn som stammer. Hun sier at hun ikke kan følge fasene slavisk, og at det er en utfordring at hun ikke får fulgt tilnærmingen med den tette foreldreoppfølgingen. Om dette forklarer Emil at Mini-KIDS er en modifiseringstilnærming som er foreldreadministrert, og det legges vekt på at foresatte må kunne forplikte seg til å være høyest delaktige. Tiril forteller at hun veileder foreldrene, men at de ikke er like delaktige som Mini-KIDS anbefaler. Hun må stole på at foreldrene prøver ut de metodene og rådene hun gir dem. Hun skulle ønske at hun kunne hatt flere timer sammen med foreldre og barn, men at det er vanskelig fordi foreldrene ikke har mulighet til å komme ut til barnehagen på grunn av jobb og lange avstander å kjøre.

Å bruke Mini-KIDS innebærer å bruke en del konkret materiell som frosker, slanger eller krokodiller som blir beskrevet i kapittel 4.1.2. Kristian nevner dette som en utfordring ved at man er avhengig av å ha god plass på kontoret. Det er i tillegg tidskrevende å lage til materialet som behøves. Malin forteller at siden hun reiser ut til barnehagen, har ikke barnet mulighet til å velge opplegget selv. Da må Malin velge ut hva hun skal ta med fra kontoret. Hun har i tillegg ikke muligheten til å lage prosjektene som blir beskrevet i Mini-KIDS-boka.

Dette er prosjekt som handler om å kunne bli olympisk mester eller bygge opp ting som for eksempel en borg. Hun sier:

“Det går ikke. Det er noe med å ha med seg alt [konkreter til barnehagene] som skal til for eksempel, og da må man lagre det underveis. Det er ikke gjennomførbart i min hverdag egentlig. Om alle hadde kommet hit til mitt kontor, så kunne det kanskje vært på den måten.”

På en annen side trekker hun fram fordelene med å ikke treffes på kontoret. Fordelen er at hun og barnet får mange flere miljøer å bevege seg i, se sitatet i kapittel 4.1.1.

4.1.6 Evidens og erfaringer knyttet til virkning

Ida forteller dette om Mini-KIDS og evidens:

“Mini-KIDS er ikke studert på samme måte som de andre programmene, men dagen de gjør det, vil det være like mye variasjon i tiltak og utførelse som med PCI og DCM, for eksempel. Boka til Mini-KIDS vil absolutt argumentere med at det de velger å gjøre og jobbe med, er evidensbasert. De viser til teori, studier, artikler, men effektstudier av Mini-KIDS har de ikke som evidens. Evidens er mer enn bare rapportert effekt.”

Kristian sine tanker rundt dette er at Mini-KIDS inneholder elementer som er evidensbaserte. Han meddeler at:

(...) vi kan som logopedier støtte oss til mer erfaringsbasert/evidens knyttet til Mini-KIDS, for det er jo (...) selv om det ikke er noen studier som er ferdig knyttet akkurat til Mini-KIDS, så er det stammemodifikasjon, Van Riper, ikke sant. Dell. Det er jo noe som ikke er nytt i logopedien. Man har funnet ut at det er mye som virker for den enkelte.”

Tiril nevner også Van Riper og stammemodifikasjon, og at Mini-KIDS inneholder tilsvarende elementer, hvilket er etablerte og kjent i logopedien fra før.

Nedenfor er noen utsagn fra logopedene som sier noe om den opplevde virkningen av Mini-KIDS. Denne oppgaven er ikke en effektstudie av Mini-KIDS, men jeg ser det som interessant å ta med utsagnene allikevel.

Fire av logopedene forteller at det er flere barn som kun har gjennomført ufarliggjøringsfasen og identifiseringsfasen. Etter dette har de valgt å avslutte behandlingen fordi stammingen har opphørt. Emil la fram to praksisfortellinger. I den første praksisfortellingen sa han:

“Det var en jente (...) jeg husker ikke hvor gammel hun var da, men det var en jente i en litt sen barnehagealder. Hun hadde stammet ganske lenge, veldig mye hard og reaktiv stamming.

Etter ufarliggjøringsdelen av Mini-KIDS så var stammingen tilmålt ikke-eksisterende. Det var i liten grad nødvendig å gå over til modifikasjon selv om vi gjorde det litt uansett, men veldig lite stamming igjen, gjenværende. Ikke hørt fra de siden.’’

Så fortsatte han:

‘‘Det er det samme igjen. Barn med mye reaktiv adferd, kommer seg gjennom ufarliggjøringsdelen av Mini-KIDS og stammingen er tilmålt vekk.’’

Etter Emil brukte begrepet *reaktiv* som en beskrivelse på adferd og stamming, forklarte han at reaktivitet er noe man bruker ved adferd og stamming som inneholder mye kamp og strev. Et eksempel på reaktiv adferd kan være unngåelsesadferd med mye blinking. Et eksempel på reaktiv stamming kan være harde repetisjoner med tydelig strev for å få ut ordene.

Ida har samme erfaring hvor barn kun har trengt desensitiveringsfasen og identifiseringsfasen:

‘‘Så langt har ikke jeg hatt så veldig mange klienter som har hatt behov for modifisering eller generalisering. Da har vi gradvis, eller det [stammingen] har blitt mer håndterbart, blitt greit innen vi har nådd modifisering.’’

Ida tilføyer at det er gøy å se hvor flinke barna etter hvert blir, og hvor åpne de blir om stammingen sin.

Malin forteller om sine tanker om hva som gjør til at behandlingen noen ganger avsluttes etter ufarliggjøringsfasen og identifiseringsfasen:

‘‘For det er å tørre å kunne å stamme som er målet i all hovedsak. Og det ser jeg mange ganger at når man da, når man kan sette ord på det her [på stammingen], så reduseres stammingen og spenninger i kroppen fordi man finner ut at ‘‘åå shit, det er faktisk lov det her’’. Det er vel det som gjør valget mitt, for meg da, relativt enkelt. Jeg trenger ikke å leite etter noen andre tilnærminger heller på en måte, akkurat nå, for at jeg synes det her funker.’’

Kristian hadde også noen tanker om dette:

‘‘Også er det mange ganger det stopper der synes jeg [etter ufarliggjøringsfasen og identifiseringsfasen], at det ikke er behov for å gå videre inn i modifiseringsfasen (...) og det henger også sammen tenker jeg, når man er bevisst og man synes det er gøy og er desensitivisert, da er målet noen ganger nådd bare ved det- at det er greit og foreldrene synes

det er greit og de er ikke så redd for det [stammingen]. Også er det noen ganger det bare skjer noe også, når man er bevisst og det er positivt, da er det lettere i seg selv.’’

4.2 Barnet som aktør

I dette kapitlet presenteres funn av barnet som aktør ved bruk av Mini-KIDS, fra logopedens syn og opplevelser. Først presenteres logopedenes tanker om hvem Mini-KIDS passer for, og eventuelt ikke passer for. Deretter presenteres logopedenes erfaringer om hvordan barna de har møtt, har opplevd Mini-KIDS. Det blir også lagt fram noen praksisfortellinger.

4.2.1 Hvilke barn Mini-KIDS passer for

Her presenteres tanker logopedene har om hvem Mini-KIDS passer for, og hvem de erfarer har veldig godt utbytte av det. Det presenteres også noen tanker om det er noe ved barnet man må ta hensyn til ved bruken av denne tilnærmingen. Et eksempel kan være barnets utvikling som kan gjøre det mer utfordrende å bruke Mini-KIDS.

Tre av logopedene føler at Mini-KIDS kan tilpasses alle barn. Ida føler det passer til alle, men at hun bruker som regel tilnærmingen med barn som hun merker behøver ufarliggjøring av stamming. Dette er fordi stammingen påvirker følelsene deres. Malin bruker det stort sett på alle barn, og mener det kan tilpasses alle. Hun utdyper med at man som logoped kan gjøre justeringer for hvert barn og hver enkel familie, og i tillegg personifisere det etter hvilken terapeut du er. Barna og familiene er ulike, og derfor er det behov for justeringer. Kristian mener også at man kan tilpasse tilnærmingen etter barnet.

Emil og Ida uttaler begge to at Mini-KIDS passer godt til barn som er negativt vare på stammingen sin, og som har reaktiv stamming. Emil synes Mini-KIDS er fin å bruke i de tilfellene barnet har stammet en stund, og der man merker at den reaktive adferden er til stede. Han forteller hvorfor det er viktig å jobbe med den reaktive adferden tidlig, og at foreldrene er med på dette. Han forklarer at hastigheten på hjernemodning skjer relativt raskt hos barn i barnehagealder, og at reaktiv adferd derfor vil fortsette om man ikke jobber med det. Han forklarer videre at så lenge barnet reagerer negativt på stammingen, så vil hjernen også bygge seg rundt den reaktive adferden. Derfor ønsker man å jobbe for at barnet skal akseptere og ikke reagere negativt på egen stamming. Emil opplever at barn med reaktiv stamming og adferd opplever det som befriende å gjøre disse aktivitetene som hører med Mini-KIDS.

Ida har erfart at man også kan bruke Mini-KIDS på barn som har en åpen holdning til egen stamming. Hun fortalte om en gutt som hadde stammet en stund, og hadde en relativt åpen

holdning om det. Hun tenkte at ufarliggjøringsfasen og identifiseringsfasen gikk litt lettere, og at gutten kunne få det litt lettere etter de hadde vært gjennom modifieringsfasen.

Barnets alder og utvikling har tre av logopedene berørt. Tiril har erfart at Mini-KIDS er en god måte å arbeide med de minste på. Altså barn i barnehagealder. Dette er fordi tilnærmingen er praktisk, begrunner hun. Emil berører alder i form av språk, og tenker at barnet må være på et språklig nivå hvor det kan forstå språket i Mini-KIDS. Han har best erfaring med Mini-KIDS når han har brukt det med barn fra 4 år og eldre. Kognitiv utvikling var Malin inne på. Hun sier at barnet må være på et kognitivt nivå som gjør at man skjønner hva man skal gjøre, og hva man får ut av modifieringsfasen. Hun snakket også om at felles oppmerksomhet kunne være en utfordring. Hun hadde jobbet med et barn som rett og slett var for god på å leke:

“Han er så god på å leke at det er vanskelig å presentere ting på pulten. Da er han plutselig inni lek med en gang. Med noen barn så har jeg mer spekter av tid for å gjøre oppgavene. Det er felt å si at jeg må plukke vekk elementer fordi det er forstyrrende for det blir for mye lek. Det er felt å si at barn leker for mye.”

I dette eksemplet måtte hun ta vekk leker for at det ikke skulle bli for gøy, for da forsvant konsentrasjonen rundt oppgavene.

4.2.2 Barns opplevelse av Mini-KIDS

Alle logopedene kan fortelle om positive erfaringer med barn de har brukt Mini-KIDS med. De positive opplevelsene har bestått av at barna har gitt uttrykk av at de gleder seg til å komme til timen, noe Emil opplever. Andre positive opplevelser har bestått av at barna er aktivt med og engasjerte i aktivitetene, at de har lyst til å gjøre mer, ler og viser at de har det morsomt. Her er et eksempel fra Malin:

“Jeg opplever at ungene synes det er skikkelig morsomt å fange mine ord, og at de gjør det helt uten at jeg nevner det i det hele tatt. At de nærmest har en lek med seg selv, at: ‘hoho, du sa det!’” Og når det skjer i ulike settinger, da er man inne på et godt spor da. Ungene synes egentlig at det er litt stas, at plutselig så har de der orda som satt litt fast i munnen, de har egentlig blitt noe man kan ha det gøy med i stedet for.”

Malin har opplevd andre positive tilbakemeldinger gjennom at barnet har vært opptatt av å fortelle andre at hun skal komme, og hun tolker dette som en bekreftelse på at barnet synes

tilnærmingen er ålreit. Hun har også opplevd at barnet har hatt det så kjekt, at det sagt at hun må komme hjem til dem.

Tiril har opplevd at et barn fortsatt brukte ord som *froskeord* da hun møtte barnet igjen etter det hadde begynt på skolen. Dette tolker hun som at barnet har opplevd Mini-KIDS som noe positivt. Kristian sier han ikke har vært borti barn som ikke har likt Mini-KIDS enda.

Oppsummerende har logopedene erfart at barna har vært positive til Mini-KIDS-tilnærmingen, men det har også kommet fram andre eksempler. Ida jobbet med et barn som snudde hodet sitt andre veien når hun begynte å spørre om stamming og imiterte stamming. Barnet ville på et vis ikke ha noe med Ida å gjøre. Det er ikke sikkert at dette hadde direkte med Mini-KIDS-tilnærmingen å gjøre, men heller at barnet hadde utviklet en veldig negativ holdning til egen stamming. En annen gang jobbet hun med en gutt som etter hvert hadde skjønt konseptet i aktivitetene og ble litt lei, som siteres i kapittel 4.1.2. Her er en praksisfortelling fra Ida om ei jente som ikke ble lei:

“Jeg hadde en sirkusaktivitet med masse dyr, og tegnet et slags sirkusark (...) jeg hadde masse forskjellige dyr, men for å få lov til å få dyr inn til sirkuset så måtte hun hoppe på ordet. Også hadde vi en terning som skulle symbolisere hvor mange ganger man skulle hoppe. Barnet var ikke så interessert i det først, men etter hvert så tok den sjansen og ‘ti-ti-ti-ti-tiger’, og hun bare ‘jaa!’, så blid og fornøyd hun ble. Så fornøyd at hun etter hvert hoppet bortover med dyret. Det endte med at de neste fem timene handlet om sirkus, og snakke om sirkus og dyr. Hun synes det var så gøy, så hun vil alltid ha sirkus.”

4.3 Foreldrene som aktør

I dette kapittelet presenteres logopedenes vurderinger av foreldre som aktører ved bruk av Mini-KIDS. Først presenteres funn av hva logopedene har erfart av begrensninger, eller hva man spesielt bør tenke over. Så legges det fram hvilke tilbakemeldinger logopedene har fått fra foreldre ved bruk av Mini-KIDS, og til slutt hvordan foreldre har reagert på pseudostamming.

4.3.1 Begrensninger

Fire av logopedene berører foreldrenes deltakelse ved bruken av Mini-KIDS. Kristian trekker frem at det kan være utfordrende for en del foreldre å komme til logopedkontoret midt på dagen. Ida ønsker at begge foreldrene skal være engasjerte, men at det ikke alltid er slik at de kan komme hver uke. Løsningen blir at de prøver at foreldrene kommer annenhver gang, om

de ikke kan komme samtidig. Om det er flere nære familiemedlemmer, så blir de også koblet på. Dette kan for eksempel være en bestefar. Emil mener man er nødt til å ha foreldre som stiller opp. Malin sier at Mini-KIDS ikke blir Mini-KIDS uten at foreldrene blir med. Da blir løsningen å gjøre elementer av det, i stedet for å følge alle fasene.

Kristian sier det kan være utfordrende hvis noen foreldre ikke vil akseptere stammingen. Han drar fram et eksempel på en far som var fast bestemt på at de skulle gjøre Lidcombe, siden det var evidensbasert. Faren sa tidlig at han nektet for å jobbe for å akseptere stammingen. Han fortalte at han stammet selv, og synes det var veldig vanskelig. I slike eksempler kan det være vanskelig å sette i gang med Mini-KIDS mener Kristian. Emil fremhever at Mini-KIDS kan være hensiktsmessig å gjøre med foreldre som er veldig anspente til stammingen, i hvert fall elementer av det. Malin har også opplevd foreldre som er negativt vare på stamming. Hun sier det er positivt at det stilles krav til foreldrene om at de også skal være med. Det er en fin måte å desensitivisere både barn og foreldre. Hun sier at foreldrene noen ganger trenger det i større grad enn barna. Ida forteller at ufarliggjøring er positivt å jobbe med, også for foreldre.

En ting man må ta hensyn til, er hvis foreldre mangler kompetanse på lek med egne barn, ifølge Emil. Mini-KIDS krever at mor og far er litt kreativ, og han forteller at det kan bli vrient hvis dem ikke kan administrere en aktivitet eller komme opp med nye aktiviteter om barnet går lei.

4.3.2 Tilbakemeldinger fra foreldre

Ida sier at hun og Mini-KIDS har fått mye skryt fra foreldre. Hun forteller om en gang en mor hadde sagt at gutten hennes ikke var redd for å stamme lenger, og at det hadde logopeden sørget for. Det synes hun var en fin tilbakemelding. Ida sier at foreldrene er glade for hjelpa, og glade for at de har fått et verktøy å hjelpe seg med. Dette har Kristian også erfart, at foreldrene har sagt at de føler de har fått et verktøy. Tiril gir et eksempel på verktøy, gjennom at foreldrene føler de får et språk for hvordan de kan snakke om stamming på en naturlig måte. Hun sier:

“Når jeg hører både mor og far snakker om slangeord og froskeord, og begynner å bruke det som naturlige begreper, da tenker jeg at vi har lykket med noe.”

Tiril sier hun får aller mest positive tilbakemeldinger, og Emil forteller at det ikke har vært noen negative tilbakemeldinger. Han sier alle har forstått hvorfor de gjør som de gjør, og at de synes det har vært fint å bruke Mini-KIDS. Kristian forteller også at tilbakemeldingene fra foreldre har vært positive. Malin får en følelse av at foreldrene også liker Mini-KIDS, og at de

setter pris på at de får være med. Da får de både se hva de driver med, og lærer gjennom å observere logopedene. En mor har sagt til Malin:

“Vi ser at det her var jo ikke så skummelt. Nå skjønner vi at vi kan takle det her. Jeg var veldig stressa da jeg kom, men nå skjønner jeg at det her kan gå fint allikevel.”

4.3.3 Foreldres bruk og holdninger til pseudostamming

Når det kommer til foreldre og pseudostamming, har erfaringene vært ulike. Det som har vært likt, er hvordan logopedene lærer foreldrene å pseudostamme. Alle logopedene berører dette temaet. Tiril sier hun er modell for hvordan man gjør det. Hun prøver først, så prøver foreldrene det ut sammen etterpå. Malin og Ida modellerer også, og Malin forteller at hun alltid gjør det først. Da beskriver hun for foreldrene hva hun gjør, etterfulgt av at foreldrene hopper inn og prøver selv. Emil begynner med pseudostamming veldig tidlig i forløpet, og forteller at han gjerne legger det inn allerede under anamnesen. Slik inkluderer han pseudostamming i aktiviteter:

“Da har man gjerne noen aktiviteter hvor man gir de i oppgave at foreldrene skal legge inn pseudostamming selv, men det er ikke sikkert at barnet har hørt den instruksjonen, men at foreldrene tilsynelatende begynner å bruke det når du har introdusert en aktivitet da. Da har man på forhånd kanskje gitt de et manus for eksempel, for hva de skal gjøre.”

Emil forteller videre at gjennom denne aktiviteten, så lærer foreldrene raskt å pseudostamme. Han opplever at mange foreldre har en tendens til å ha for høy hastighet på repetisjonene sine. Da må han modellere hvordan man stammer roligere og mer kontrollert, for det er dette man ønsker å vise barnet, at man kan stamme lett og løst. Dette har også Ida opplevd. Hun opplever at mange foreldre tar i litt ekstra når de skal pseudostamme. De stammer veldig hardt, og da må man modellere og vise at man kan stamme lett og løst. Tiril opplever at noen foreldre lager for lange forlengelser, og da må de øve på å lage litt kortere forlengelser enn det barnet deres gjør.

Kristian bruker figurer og setter i gang en morsom aktivitet med barnet og foreldrene. Han sier at det er viktig å ikke problematisere det for mye, og pleier ikke å forberede foreldrene på at de skal pseudostamme. Da blir det kanskje skumlere enn det er, derfor pleier de å hoppe i det, og bare gjøre det.

Logopedene har ulike erfaringer med hvordan foreldrene reagerer på å pseudostamme. Noen synes det er ubehagelig, noen opplever det som et paradoks og noen synes det er greit. Noen

foreldre ser ikke alltid hvorfor man skal gjøre det. Malin opplever at noen synes det er flaut, og da må hun jobbe med dem for at dette skal føles bedre. Hun foreslår at foreldrene kan prøve det sammen hjemme, også at barnet kan hjelpe dem. Tiril forteller at mange foreldre synes det kan være skummelt å pseudostamme, og setter spørsmål ved hvordan foreldre skal kunne lage froskeord hjemme og sammen med barnet. I tillegg har mange foreldre travle hverdager som gjør arbeidet med Mini-KIDS hjemme, utfordrende. Tiril hører ofte fra foreldre at de glemmer det, at hverdagen var der og tok dem. Andre foreldre forteller at pseudostammingen var så ubehagelig, at de har prøvd og unngått å gjøre det hjemme.

Ida opplever foreldre som etter litt jobbing med Mini-KIDS, fortsatt har et primærmål om at barnet deres skal slutte å stamme. Malin har også opplevd dette. Hun forteller at for disse foreldrene føles pseudostammingen unaturlig, fordi logopeden ber dem gjøre noe de ønsker at barnet skal slutte med. Derfor snakker de om dette i første møte, slik at foreldrene vet at de møter på dette paradokset når de starter opp med pseudostamming. Det er viktig at logopeden forteller hvorfor man legger inn pseudostamming, og da opplever Emil at ingen foreldre synes det har vært ubehagelig. Dette nevner også Ida, som opplever at foreldrene skifter mening når de får vite hvorfor de legger inn pseudostammingen med barnet. Det blir logopedens oppgave å forklare, mener Ida. Kristian opplever at han må bruke litt tid på at foreldrene skal forstå hensikten og tørre å gjøre det, mens barnet synes det er gøy.

4.4 Barnehagen som aktør

De fleste av logopedene har nevnt barnehagen som aktør i løpet av intervjuene, men til sammen er det lite data å presentere. Selv om Mini-KIDS gjennomføres i barnehagen, har barnehagen ikke ansvar for gjennomføringen av Mini-KIDS, forteller Emil.

Tiril forteller at hun involverer og veileder barnehagen i bruken av Mini-KIDS. Hun begynner hver sak med å møte barnet og barnehagen. Når hun skal møte foreldrene, skjer oftest dette også i barnehagen. Under kartleggingen, kartlegger hun hvor trygg barnehagelæreren som skal følge opp barnet, er med stamming. Dette har mye å si for veiledningen som gis til barnehagen. Hvis personalet er usikre på stamming, må det gis veiledning på dette. Hele barnehagen bør få veiledning, slik at det ikke opprettholdes noen stressfaktorer som å vike med blikket eller unngå noe. Hun har opplevd pedagogiske ledere som rødmer når de blir spurt om å pseudostamme. Tiril legger til at de andre barna i barnehagen også må inkluderes. Hun sier:

“ Det er ikke noe svært hemmelig noe man har inne på et grupperom, det må på en måte gjennomsyre hverdagen i barnehagen. Man kan lage froskeord av druer som hopper på tallerken for den del. Man må få det inn i hverdagen som noe ufarlig noe. Jeg tenker at den må gjennomsyre at det skal være full åpenhet, og aksept for stammingen blir så viktig. ”

I kapittel 4.1.1 siterer jeg Malin som forteller om hvordan hun bruker Mini-KIDS i barnehagen. Malin har i likhet med Tiril, møte med barnehagepersonellet fra starten av, der hun forteller om stamming og hva Mini-KIDS er. Hun og barnet sitter de to/tre første timene på et rom i barnehagen. Der blir de kjent, og etter hvert beveger de seg utover i barnehagen. De går ut i garderoben eller på kjøkkenet, og barnet kan velge om det skal være noen andre der eller ikke. Når de er synlige på denne måten, er målet å ufarliggjøre stammingen med å være åpen, nøytral og transparent om stammingen. Når de sitter i garderoben og foreldrene, andre foreldre, barnehagepersonell eller barn kommer, forteller Malin at hun pleier å modellere svar for barnet som stammer. Hun modellerer også svar for foreldrene. Dette gjør hun for å vise barnet og foreldrene en måte å svare på, hvis andre spør hva de driver med. Dette gjør hun også med pseudostamming. Hun forklarer:

For de [barnehagepersonell og andre foreldre] lurer rett og slett ofte på: “hva i huleste skal jeg svare?” Rett og slett. Noe jeg sier: “vi driver med froskeord, og det er slike ord som sitter i munnen som kommer opp igjen som sier ma-ma-ma-ma-mamma. Hørte du at det hoppa inni munnen min nå eller? Har du hørt det før?” Da tenker de slik: “Kan jeg si det ja”. Det er rart, men det er et stigma rundt stamming, det skal man ikke prate om liksom.”

Kristian skulle ønske at det sto noe om hvordan man skal inkludere barnehagen i arbeidet med Mini-KIDS. Han sier at Mini-KIDS anbefaler å inkludere dem, men sier ikke noe om hvordan. Ellers forteller han at arbeidet med stamming blir mer helhetlig for barnet når man inkluderer barnehagen i det. Barnet er i barnehagen mange timer i løpet av dagen, så åpenhet om stamming i barnegruppa er viktig. Han forklarer nærmere at en må være åpen og vise fram annerledes sider ved barna på avdelingen, og at det forhåpentligvis blir lettere å holde på åpenheten over til skolen. Kristian beskriver utfordringer som kan dukke opp i barnehagen når man skal bruke Mini-KIDS. Blant annet kan mangel på et godt grupperom være et hinder. På en annen side forklarer han at det er fordeler også. Da kan han sammenligne hvordan barnet er inne på et eget grupperom, kontra hvordan barnet er i fri lek i mer naturlige settinger. Da ser han om det han ser inne på grupperommet er det samme som han ser i andre settinger i barnehagen.

5. Teori knyttet til funn

5.1 Desensitivisering

5.1.1 Desensitivisering av barnet

Gjennom denne studien har logopedene blant annet fortalt om hvordan de har opplevd likheter og ulikheter mellom Mini-KIDS og andre stammetilnærminger. To av logopedene har erfart at flere stammetilnærminger inkorporerer ufarliggjøring av stamming, men at det bare er Mini-KIDS som har det i så stor grad. I følge Van Riper (1973) handler desensitivisering om å redusere frykten som er knyttet til selve stammeøyeblikkene, men også omstendigheter som utløser en fryktreaksjon. Logopedene jobber ikke bare med å ufarliggjøre selve stammeøyeblikkene, men også med å snu negative holdninger og følelser rundt stammingen. Derfor vil barn med reaktiv stamming og adferd ha ekstra nytte av desensitiviseringen i Mini-KIDS. Logopedene forteller at Mini-KIDS kan passe til alle barn, men at noen behøver mer desensitivisering enn andre. To av logopedene har erfart av denne grunn, at Mini-KIDS passer ekstra godt til barn med reaktiv adferd og stamming.

Vi vet ikke med sikkerhet om stammingen til et barn kommer til å vedvare eller opphøre (Waelkens, 2018), derfor vil det være hensiktsmessig å jobbe med desensitivisering. Dette snakket en av logopedene om. Logopedene sa at stammingen ikke nødvendigvis opphører, og derfor er det en fordel at barnet har tolerert stammingen. Når det kommer til desensitiviseringen i Mini-KIDS, har logopedene flere praksisfortellinger om hvordan det har fungert, og hvilken effekt det har hatt. Fire av logopedene har erfart at mange barn kun har trengt desensitiviseringsfasen og identifiseringsfasen, og har avsluttet behandlingen etter dette. Dette har enten vært fordi stammingen har opphørt, eller at stammingen er blitt håndterbar for barnet. Negative følelser og holdninger kan raskt frambringe mer stamming (Guitar, 2019). Derfor kan stammingen til barna logopedene har fortalt om, opphørt eller blir mer håndterbart etter arbeid med desensitivisering.

5.1.2 Desensitivisering gjennom pseudostamming

Desensitivisering er en slags eksponeringsterapi, der man blir utsatt for stimulus knyttet til frykt/angst, og målet er at angstreaksjonen over tid vil svekkes (Ingebrigtsen et al., 2019). Å imitere egen stammeetferd ved utføring av frivillig stamming, ofte oppleves som mer desensitiviserende og hensiktsmessig (Byrd et al., 2016). Under et av intervjuene mine kom det fram en praksisfortelling om en jente som var skeptisk til å prøve å pseudostamme, men endte opp med å prøve allikevel. Hun var veldig fornøyd da hun fikk det til, og ble veldig

engasjert etterpå. Det kom også fram at logopedene har erfart at barna syns det er gøy å pseudostamme. Evnen til å tørre å gjøre det og klare å gjøre det åpent, er et tegn på økende toleranse og vil styrke talekompetansen til barnet (Waelkens, 2018).

Yairi og Seery (2015) refererer til Van Riper (1973) som mener at ikke all form for desensitivisering vil være anvendbart og hensiktsmessig for barn i skolealder, men at en heller kan ha en lekbasert tilnærming med pseudostamming i stedet for. Dette vil også gjelde barn i barnehagealder. I praksisfortellingen om jenta som endte opp med å prøve å pseudostamme, hadde logopeden laget til en sirkusaktivitet der alle dyrene måtte hoppe for å komme inn i sirkusteltet. Jenta synes etter hvert at dette var en morsom aktivitet, og ville fortsette med sirkusaktiviteter videre i behandlingen. Det står mer om lek og desensitivisering i neste kapittel.

I desensitiviseringen i Mini-KIDS blir barn og foreldre gradvis konfrontert med pseudostamming fra logopeden (Waelkens, 2018). Om dette har to logopeder erfart at en ikke skal be barnet om å prøve å pseudostamme. En må heller gå gradvis fram i denne konfrontasjonen med barnet. Waelkens (2018) forklarer at det bare er logopedene som pseudostammer fra starten av, og at barnet mest sannsynlig vil kjenne på en nysgjerrighet til å herme og prøve etter hvert. Dette kunne noen av logopedene fortelle, at barna gjennom leken etter hvert prøver de også.

Det er nevnt at noen barn behøver mer desensitivisering enn andre, men det også noen som trenger det i ulik grad. Noen barn trenger lav grad av konfrontasjon i starten. Det er bedre at barnet prøver selv og kopierer logopedene, i stedet for å gå for hardt ut i starten. En av logopedene begrunner dette med at man kan gjøre skade på behandlingen ved å skape motvillighet fra barnets side. Pseudostamming kan være emosjonelt krevende for klienten (Byrd et al., 2016). En av logopedene forteller blant annet om et møte med et barn med tydelig negativ holdning og negative følelser rundt egen stamming. Dette viste gutten ved å snu hodet sitt andre veien da logopedene begynte å spørre om stamming, og imiterte stamming. Surveystudien av Byrd et al. (2016) viser at selv om frivillig stamming i utgangspunktet oppleves som emosjonelt vanskelig å utføre, så reduseres negative følelser betraktelig for mange etter at teknikken har blitt prøvd.

5.1.3 Desensitivisering gjennom lek og felles språkbruk

Mini-KIDS er en modifiseringstilnærming innenfor en lekpreget ramme, og alle logopedene har sagt noe om lek som integreres i behandlingen av barn som stammer. Flere av logopedene

kan fortelle at de opplever barna som engasjerte, og at barna synes det er morsomt hos logopeden når de bruker Mini-KIDS. Flere forteller at barna forteller andre at de skal til logopeden. En av logopedene forteller at de første timene går med til å leke med stammingen. For eksempel leker de leker der den som hører stamming først, får bonuspoeng. Dette synes barna er gøy, og ler fordi de synes logopeden er dårlig til å høre stammingen først. Lek er en grunnleggende livs- og læringsform, og er en kilde til trivsel (Utdanningsdirektoratet, u.å.). I tillegg bidrar humor og opplevelse av delt glede i leken, til å styrke forholdet mellom voksen og barn og til trivsel i hverdagen (Utdanningsdirektoratet, u.å.).

En av logopedene synes at noe av det beste med Mini-KIDS, er at man kan bruke konkrete i behandlingen. Konkreter i sammenheng med Mini-KIDS, kan være lekefigurer som symboliserer ulik type stamming som barnet har (Waelkens, 2018). Om barnet for eksempel har forlengelser av lyder, kan en slange være et symbol på denne type stamming. Flere av logopedene fortalte at de brukte slanger ved bruk av Mini-KIDS, noe som Waelkens (2018) også gjør og gir eksempler av i Mini-KIDS-boka. Andre eksempler på konkret lekemateriell som Waelkens (2018) viser fram i boka er frosker som symbol på gjentakelser, og Ole Brumm som symbol på blokkeringer. Det samstemmer med konkretene logopedene i denne studien forteller at de bruker.

Å ha en lekpreget ramme, som Mini-KIDS har, kan bidra til læring og trivsel. Som nevnt ovenfor er lek en grunnleggende livs- og læringsform, og er en kilde til trivsel (Utdanningsdirektoratet, u.å.). I Mini-KIDS leker man blant annet gjennom å bruke konkrete. En studie gjort av Briley og Ellis Jr (2018) antyder at barn som stammer har en høyere prevalens knyttet til sameksisterende tilstander. Den viser at barn som stammer oftere har sameksisterende tilstander enn barn som ikke stammer. Blant disse sameksisterende tilstandene er lære vansker og oppmerksomhetsvansker vanlig (Briley & Ellis Jr, 2018), og barn med disse tilstandene kan ha ekstra utbytte av visuell støtte i form av konkrete. Jeg ønsker her å presisere at konkrete ikke bare gir utbytte til barn som trenger ekstra støtte, men til barn generelt. I sammenheng med Mini-KIDS vil konkrete være en god støtte i læringen hos alle barn, men kanskje spesielt god støtte hos barn som trenger ekstra tilrettelegging. Konkreter vil gi god støtte fordi det er et virkemiddel vi kan ta i bruk for å visualisere ord, for å bidra til økt forståelse, for å bekrefte forståelse og som et redskap for å holde på barns oppmerksomhet (Gunnerud & Hoel, u.å.). Barn med lære vansker kan ha problem med abstrakt tenking (Fogle, 2019), og konkrete brukes for å kunne linke den abstrakte verden med realiteten (Klaveness, 2010). I Mini-KIDS kan en frosk være et symbol på repetisjoner

som barnet har i sin stamming. Et symbol er abstrakt, men ved bruk av konkreter kan barna sette navn på dem og snakke om egenskaper og funksjoner de har, og fylle dem med innhold og bruke dem i en sammenheng (Gunnerud & Hoel, u.å.). Da kan frosken som symbol for repetisjoner fylles med innhold som barnet forstår, og derfor blir symbolet mer forståelig også. Det var for eksempel et barn som en av logopedene fortalte om i min studie, som ville ha dinosaur som symbol for blokkeringer. Dette barnet hadde blokkeringer. Sammen med logopeden kan barnet bestemme hvilke egenskaper og funksjoner dinosauren har. For eksempel kan kjeven være sterk og ha fastlåst kjeve, og den skal vise hvordan man kan gjøre kjeven og blokkeringene mjukere. Disse egenskapene kan barnet overføre til seg selv og til egen stamming.

Språket vårt er et verktøy, og det er viktig på alle arenaer. I en melding til Stortinget står det at språk gir mulighet til å kommunisere, og er viktig for å gi barn et redskap for å forstå, uttrykke seg, delta aktivt i et fellesskap og lære å lære (Meld. St. 23 (2007-2008), s. 17). Vi skal blant annet sette ord på følelser, og dette bør gjelde stamming også. I studien kom det fram at Mini-KIDS gir barna et språk til å snakke om stamming på, gjennom å bruke leker og konkreter. De lærer for eksempel ord som *hoppeord* eller ord som sitter fast i munnen, om det er tilfellet. En av logopedene fortalte at Mini-KIDS ble brukt for at barnet skulle få et språk om stammingen, før de gikk over til å bruke Lidcombe. En annen logoped hadde tanker om at det å ha et språk om stammingen, kunne redusere stammingen og spenninger i kroppen. Dette kunne være fordi barnet oppdaget at det er lov å stamme. Språket barna får om stamming, tar de med seg videre opp i skolealder, og en av logopedene har møtt barn i skolealder som fortsatt bruker ord som *froskeord*.

5.1.4 Desensitivisering og foreldre

Mini-KIDS er en modifiseringstilnærming hvor det stilles krav til foreldre om deltakelse i prosessen (Waelkens, 2018). Denne studien viser at det er forskjell mellom logopedene som reiser ut til barnehagene eller ikke, når det gjelder foreldreinvolvering. En av logopedene sier at Mini-KIDS er foreldreadministrert, og at det stiller krav til at de skal være høyst delaktige. Foreldrene er med på desensitiviseringen til barnet, og dette kan ikke gjennomføres slik det skal uten at foreldrene selv er desensitivisert. Dette er en prosess som jobber for åpenhet hos både barnet og foreldrene, og Yaruss et al. (2012) sier at foreldre må endre holdningen sin til stamming for å vise barnet at de aksepterer stammingen deres. En undersøkelse gjort av 77 foreldre med barn som stammer, rapporterte at 70 av disse foreldrene ble påvirket av barnets stamming (Langevin et al., 2010). De hyppigst rapporterte reaksjonene fra foreldrene var

bekymring/angst, usikkerhet om hva de skulle gjøre, frustrasjon, opprørt og selvbebreidelse. Foreldrene mente selv at det var utfordrende å ta seg tid til å lytte, vente på at barnet skulle bli ferdig og modifierer sin egen tale (Langevin et al., 2010). I slike tilfeller må logopedene vurdere hvordan desensitiviseringen gjennom Mini-KIDS skal gjennomføres, og når foreldre er desensitivisert nok til at barnet også kan inkluderes.

Hvis foreldrene ikke tolererer stammingen, vil de kunne være en risikofaktor for barnets stamming. Guitar (2019) er opptatt av å se stamming som en multifaktoriell vanske, og mener endringer hos nære voksne og i miljøet rundt barnet trekkes frem som noe av det viktigste. Man kan derfor sette spørsmål ved kvaliteten av desensitiviseringen av barnet, når foreldre nekter å akseptere barnets stamming. En logoped i min studie fortalte om et møte med en far som selv stammet, og sa at han nektet å jobbe for å akseptere stammingen. Det har vært utfordrende å finne studier om foreldres oppfatning av stamming hos barn når foreldre stammer selv. Allikevel er det flere studier som sier at foreldres oppfatning av stamming hos barn er avgjørende for utviklingen av stammingen til barnet (Nonis et al., 2021).

Å lette foreldrenes bekymringer og eventuelle negative følelser er et av de sentrale målene i Mini-KIDS (Waelkens, 2018). Rådgivning hjelper foreldre med å redusere negative følelser og bekymringer ovenfor barnets stamming, og foreldre bør lære hvordan de skal reagere på stammingen på en støttende og forståelsesfull måte (Blomgren, 2013). To av logopedene sier at det er positivt at det stilles krav til foreldrene, og at det er en fin måte å desensitivisere både barn og foreldre. Dette sier også Waelkens (2018), at ved å delta i prosessen sammen med barnet, blir foreldrene desensitivisert stammingen. Et resultat av dette er at foreldrene er gode modeller for barna sine, både i å vise lett og løs stamming og som hjelpere i å tolerere stammingen (Waelkens, 2018).

Foreldrene må øve på lett og løs stamming, for det er dette man ønsker å vise barnet, sier en av logopedene. Om foreldre kan implementere gode modifikasjonsstrategier i sin kommunikasjon med barnet, kan det lette barnets utvikling mot mer flyt i talen sin. Det kan hjelpe barnet i utviklingen mot bedre holdninger til egen kommunikasjon, altså måte å snakke på, og lære teknikker for en mer flytpreget kommunikasjon (Blomgren, 2013). I min studie er det flere av logopedene som forteller at foreldre har en tendens til å pseudostamme på en måte som må korrigeres. Den må korrigeres fordi, slik som en av logopedene sier, repetisjonene har for høy hastighet. En annen logoped opplever at foreldre kan ta i litt ekstra når de skal pseudostamme. Hvis dette er blokkeringer, skal man ikke pseudostamme og ta i med kroppen,

fordi barna skal lære å hoppe lett og kontrollert ut av blokkeringene (Melle et al., 2019). Noen foreldre lager for lange forlengelser, forteller en av logopedene. Da må foreldrene øve seg på å modellere og lage kortere forlengelser enn det barnet deres gjør.

Logopedene har møtt foreldre som trenger desensitivisering, men de har alle også møtt foreldre som har vært fornøyde og takknemlige etter behandlingen er ferdig. De har fått mange gode tilbakemeldinger på at foreldrene har likt å gjøre Mini-KIDS, og har satt pris på å få være med og blitt inkludert i prosessen. Inkludering av foreldre kan bidra til bedre kvalitet i gjennomføringen av Mini-KIDS. Hadde ikke foreldrene følt seg inkludert, er det ikke sikkert de hadde vært like motiverte til å forplikte seg og slutte seg til prosessen. Dermed kan man stille spørsmål ved kvaliteten i desensitiveringsprosessen, som både skal skje hos foreldrene og barnet. Ifølge Larsen og Slåtten (2014) må alle parter være involvert og inkludert i en endringsprosess, for å få ønsket virkning. Gjennom involvering og inkludering, skapes en eierskapsfølelse, som igjen skaper motivasjon for å bidra konstruktiv i endringsprosessen (Larsen & Slåtten, 2014). Dermed kan man si at foreldre må inkluderes i arbeidet med barnet ved bruk av Mini-KIDS, for at de får et indre driv til å være med på endringen i både seg selv og barnet. I denne sammenheng menes endringen som desensitiveringen i Mini-KIDS.

Det er ikke bare barna som får et språk for stamming, men også foreldre. En av logopedene fortalte at foreldre har sagt at de har fått et språk for hvordan de kan snakke om stammingen på en naturlig måte. Om dette sier Berquez og Kelman (2018) at desensitiveringsaktiviteter kan hjelpe foreldrene i å føle seg kompetente og trygge på å håndtere barnets stamming, og til slutt være en av grunnene til barnets framgang i prosessen. Etter logopedtimene gradvis avsluttes, vil foreldrene ta mer og mer over ansvaret for det logopedrelaterte arbeidet med stammingen. Da er det viktig at foreldrene føler at verktøykassen inneholder nok kunnskap og kompetanse til å fortsette arbeidet hjemme. Foreldrene skal få veiledning i hvordan de skal håndtere om stammingen eventuelt kommer tilbake eller øker i hyppighet (Waelkens, 2018).

2014

5.2 Betydningen av tidlig innsats

En av logopedene sa at ved å bruke Mini-KIDS, får man mulighet for å komme tidlig inn i barns stammeutvikling. Ifølge Statped (u.å.), er det dette som er tidlig innsats, å gi hjelp så tidlig som mulig i et menneskes liv, og tidlig når en vanske oppstår. I Sosial- og helsedirektoratets *Retningslinjer for undersøkelse av syn, hørsel og språk hos barn*, anbefales

det at foreldre ber om en ekstra konsultasjon allerede når barnet er mellom 2-4 år om de er usikre på om barnet stammer. Dette for å sikre tidlig innsats og tidlig hjelp hvis de behøver det (Sosial- og helsedirektoratet, 2006). Fra forskning vet vi at tidlig innsats er nødvendig, slik som både Lowe et al. (2021) og Onslow og O'Brian (2012) påpeker. De påpeker at tidlig innsats og hjelp fra logoped er avgjørende for å unngå langsiktige problem knyttet til livskvalitet. Studier viser også at barn har nesten åtte ganger høyere sannsynlighet for å slutte å stamme sammenliknet med dem som ikke gjør det (O'Brian et al., 2013).

Med tidlig innsats kan en logoped komme tidlig inn i utviklingen av reaktiv adferd hos barn som stammer. I løpet av intervjuene til denne studien, fortalte en av logopedene om hvorfor det bør jobbes med å desensitivisere barnet ved reaktiv adferd. Logopeden forklarer at hastigheten på hjernemodning skjer relativt raskt hos barn i barnehagealder, og at reaktiv adferd derfor vil fortsette om man ikke jobber med det. Det forklares videre at så lenge barnet reagerer negativt på stammingen, så vil hjernen også bygge seg rundt den reaktive adferden. Flere studier viser at barn som stammer, tidlig utvikler reaktiv adferd og negative holdninger og følelser til talen sin. McAllister (2016) sin studie viser at stamming hos barn kan ha negativ innvirkning på barnets atferd og følelser, og Guttormsen et al. (2015) sin studie viser at stamming kan ha negativ innvirkning på holdning til egen tale. Oppsummerende kan tidlig innsats, tidlig identifisering og tidlig henvisning til behandling av stamming være avgjørende både for å forebygge utviklingen av stammingen, og forebygge negative holdninger og konsekvenser av stammingen (Onslow & Lowe, 2019). Dette er i tråd med intensjonene i Stortingsmelding 6 (2019-2020, s. 12), der det står at man kan forebygge utfordringer ved tidlig innsats.

5.3 Samarbeid med barnehagen

Barnehagen er en viktig aktør når det kommer til barn som stammer, fordi barnet oppholder seg der flere timer hver dag. I tillegg er det flere logopeder som kommer ut til barnehagene for å gjennomføre Mini-KIDS.

I Mini-KIDS oppfordres det til å inkludere barnehagen i arbeidet (Waelkens, 2018).

Barnehagen kan både være til hjelp i desensitiviseringen, men kan også være en risikofaktor. Dersom de voksne er trygge på å håndtere barnets stamming, vil de trolig bedre kunne legge til rette for at barnet deltar på lik linje med de andre barna, og slik sett bidra til en positiv utvikling for barnet (Melle et al., 2019). Da kan barnehagen bidra positivt. En av logopedene forteller at personalet som skal følge opp barnet som stammer, blir kartlagt for å se hvor

trygge de er på stamming. Dette har mye å si for veiledningen som gis til personalet. Logopeden sier videre at hvis personalet er usikre på stamming, må det gis veiledning på dette. Barnehagepersonalet kan være en opprettholdende stressfaktor, og adferd som for eksempel å vike med blikket eller unngå barnet i et stammeøyeblikk kan være med på å opprettholde usikkerhet hos barnet som stammer. Funn fra en masteroppgave (Østerberg, 2019) viser at barnehagepersonalet har varierende erfaring med stamming, og det varierer i hvilken grad de behøver veiledning fra logoped om stamming. Den viser også at ingen av intervjupersonene har hatt om stamming i grunnutdanningen. Østberg (2019) sine funn bekrefter en tidligere studie utført av Karoliussen (2017), der Karoliussen har gjort samme funn som Østberg.

En av logopedene forteller at arbeidet med stamming blir mer helhetlig for barnet når man inkluderer barnehagen i det. Om dette sier Rammeplanen at barnehagen skal fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller, og bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er (Kunnskapsdepartementet, 2017). Arbeid med likheter og forskjeller kan forhåpentligvis forebygge erting og mobbing i barnehagen og oppover i skolen. Forskning viser entydig at barn som stammer har høyere risiko for å bli ertet og mobbet. En studie gjort i Japan av Kikuchi et al. (2019), viser at av de 120 barna mellom 4-12 år som stammet, som deltok, var det 66,6% av dem som har opplevd at andre har ledd, hermet og satt spørsmål ved stammingen deres. I tillegg til personalet i barnehagen og på skolen, kan logopeden bidra for å forebygge erting og mobbing rettet mot barn som stammer. I en artikkel av Yaruss et al. (2018) oppsummeres det hva logopeden kan gjøre. Logopeden kan først og fremst lære barn om hva stamming er. Logopeden kan også hjelpe barn med å endre måten de tenker og føler om stamming gjennom å snakke åpent om det, fjerne eventuell feilinformasjon om stamming og gjennom aktiviteter som fremmer aksept (Yaruss et al., 2018). Det kommer ikke fram hvilke aktiviteter dette kunne være. Logopeden kan også snakke med barnet som stammer, om måter man kan svare eller agere på når andre barn kommenterer stammingen. Ellers kan logopeden lære foreldre, lærere og personal i barnehagen om hvordan man kan arbeide for et miljø som aksepterer stamming (Yaruss et al., 2018).

Oppsummerende kan man si at åpenhet om stammingen i barnegruppa trekkes fram som viktig, og at annerledes sider ved alle barn bør fremmes, forteller logopeden. Da blir det forhåpentligvis lettere å holde på åpenheten om stamming over til skolen, hvis åpenheten starter i barnehagen. I tillegg til personalet i barnehage og skole, kan logopeden inkluderes i arbeidet med å forebygge erting og mobbing mot barn som stammer.

6. Oppsummering

I denne studien har jeg undersøkt hvilke erfaringer logopedene har med modifiseringstilnærmingen Mini-KIDS. Problemstillingen min er:

“ Hvilke erfaringer har logopedene med Mini-KIDS som modifiseringstilnærming for stamming? ”

Logopedene i denne studien har erfart at Mini-KIDS er den stammetilnærmingen som har mest desensitivering og pseudostamming i seg av tilnærmingene Lidcombe, Palin PCI og Restart DCM. Det er flere stammetilnærminger som inneholder dette, men det er bare Mini-KIDS som har det i så stor grad. Logopedene har erfart at mange barn kun trenger desensitiveringsfasen og identifiseringsfasen før behandlingen avsluttes, enten på grunn av at stammingen opphører, eller fordi stammingen er blitt lettere og løsere. Mini-KIDS inneholder mye pseudostamming, og her har logopedene erfart at man må gå gradvis fram i denne konfrontasjonen med barnet.

Mini-KIDS er ikke like systematisk bygget opp som for eksempel Restart DCM, Lidcombe og Palin PCI. Det er mer rom for tolkning i Mini-KIDS. Logopedene opplever overgangen mellom desensitiveringsfasen og identifiseringsfasen som glidende, og noen ganger overlappende. Logopedene opplever i tillegg at man jobber mer direkte med barnet enn ved andre stammetilnærminger, og at det innebærer en del modellering. Man jobber mer direkte med barnet fordi Mini-KIDS inneholder stammemodifisering. Gjennom Mini-KIDS opplever logopedene at barnet får et språk for å snakke om stammingen på gjennom å leke med konkrete, og dette gjelder også foreldrene. Det har i tillegg en tydelig forankring i forståelsen av stamming, som gjør det enkelt å fortelle til både barnet og foreldrene hva stamming er.

Gjennom studien har man fått innblikk i hvordan logopedene bruker Mini-KIDS, og hvilke konkrete de bruker. Om tilfellet er at man ikke har brukt Mini-KIDS på en stund, forteller logopedene om at det kan være fint å ha bøkene som hører til, tilgjengelige. De er gode å ha når man behøver å friske opp igjen kunnskaper, eller behøver inspirasjon til nye aktiviteter. Utfordringene med å ha mye leker og materiell liggende, er at det krever at man har god plass på kontoret. Det er i tillegg tidskrevende å lage til materialet man skal ha. Omfanget av material og konkrete kan også gjøre det utfordrende å ha logopedtimer digitalt.

Logopedene i studien jobber på ulike måter, og under ulike rammebetingelser. Noen logopedene jobber slik at barn og foreldre kommer til logopedene på kontoret, og noen

logoped er reiser ut til barnehagene for å gjennomføre Mini-KIDS. Dette kan ha noe å si for tilrettelegging av foreldreinvolvering eller gjennomføring av de ulike fasene i Mini-KIDS. Ifølge logopedene kan en bruke Mini-KIDS med alle barn, og det kan tilpasses til alle. Selv om det kan brukes med alle, viser studien at logopedene synes Mini-KIDS passer best til barn som har stammet en stund, og med reaktiv stamming og adferd. Altså barn som behøver desensitivisering av stamming, og vil ha mest utbytte av dette. Mini-KIDS passer også ekstra godt til foreldre som behøver desensitivisering, og som synes det er vanskelig å akseptere stamming. Logopedene har erfart at man kan tilpasse tilnærmingen til alle, men de har allikevel satt noen begrensninger. Det første er at barnet må være på et språklig nivå hvor det kan forstå språket i Mini-KIDS. Det andre er at barnet må være på et kognitivt nivå som gjør at de forstår hva man skal gjøre. Det er en fordel at barnet kan ha felles oppmerksomhet rundt en aktivitet med foreldre og logopeden. Logopedene har erfart noen begrensninger når det kommer til foreldre. Disse begrensningene kan være foreldre som ikke kan komme til barnehagen eller logopedkontoret i løpet av arbeidsdagen. Det kan være foreldre som har travle hverdager som gjør arbeid med Mini-KIDS hjemme vanskelig, og foreldre som mangler kompetanse på lek med egne barn. Mini-KIDS krever at man er kreativ og god til å holde leken gående.

Når det kommer til hva barn og foreldre synes om Mini-KIDS, har det vært mye positive tilbakemeldinger. Alle logopedene kan fortelle om positive erfaringer med barn de har brukt Mini-KIDS med. Oppsummerende har tilbakemeldingene bestått av at barna gir uttrykk for at de gleder seg til å komme til logopeden, de er aktivt med i aktivitetene, de har lyst til å gjøre mer, ler og viser at de har det morsomt. Logopedene kan også fortelle om positive tilbakemeldinger fra foreldre. Foreldrene har uttrykt at de er glade for hjelpen, og at de føler at de har fått en verktøykasse som de kan bruke senere, også uten logopeden. De har fått et naturlig språk de kan bruke om stammingen, og de synes generelt at Mini-KIDS har vært fint å bruke.

Når det gjelder foreldre og pseudostamming, har erfaringene vært mer variert. Noen foreldre synes det er ubehagelig og flaut å pseudostamme, og noen opplever det som et paradoks. De foreldrene som opplever dette, lurer på hvorfor de skal stamme, når de ønsker at barnet skal slutte med det. Tidlig i prosessen må logopeden snakke med foreldre om dette. De må også snakke med foreldrene om hvorfor man legger inn pseudostamming, og at pseudostammingen skal vise barnet at stammingen kan være lett og myk.

Flere av logopedene forteller at kartleggingen ved bruk av Mini-KIDS kan være utfordrende. De erfarer at man skal kartlegge ulike risikofaktorer, at man skal jobbe med disse, men sier ikke noe om hvordan. I samarbeid med barnehagen må logopeden fortelle personalet om hva stamming og Mini-KIDS er, og kartlegge hvor trygg personalet er på stamming. Dette har mye å si for hvilken veiledning de trenger. Barnehagen må jobbe med åpenhet rundt stamming i hele barnegruppa, og logopeden kan bidra i dette arbeidet ved å gjøre Mini-KIDS over flere steder i barnehagen. Åpenhet og det å vise fram ulikheter er viktig i arbeidet med stamming i barnehagen, slik at åpenheten kan være med over til skolen.

Alle logopedene er svært positive til Mini-KIDS, og svarer *ja* på spørsmålet om de vil fortsette å bruke i sin logopediske praksis.

6.1 Implikasjoner for videre forskning

Av plasshensyn og rammene rundt en masteroppgave, er ikke barna selv, deres foreldre eller personalet i barnets barnehage intervjuet. Informasjon som gjelder involvering og tilbakemeldinger fra disse partene, er presentert ut fra hvordan logopedene tolker det. I tillegg ligger barns og foreldres erfaringer ved bruk av Mini-KIDS utenfor oppgavens problemstilling, siden det er logopedens erfaringer jeg har vært ute etter. Allikevel er dette viktige erfaringer jeg tenker bør vektlegges i videre studier. Det er viktig å sikre informasjon fra flere ulike perspektiver. Derfor er det behov for å gjennomføre flere studier relatert til Mini-KIDS i framtiden.

Litteraturliste

- Ambrose, N. G., Yairi, E., Loucks, T. M., Seery, C. H., & Throneburg, R. (2015). Relation of motor, linguistic and temperament factors in epidemiologic subtypes of persistent and recovered stuttering: Initial findings. *Journal of fluency disorders*, 45, 12–26.
<https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2015.05.004>
- Belgian Health Care Knowledge Centre. (2022, 08. april). *KCE-201257: Treatment for preschool age children who stutter: a randomised, multicentre, non-inferiority parallel group pragmatic trial with Mini-KIDS, social cognitive behaviour treatment and the Lidcombe Program – TreatPaCS*. https://kce.fgov.be/en/kce-201257-treatment-for-preschool-age-children-who-stutter-a-randomised-multicentre-non-inferiority?utm_source=Inschrijfformulier&utm_campaign=b7200b4dc6-20200206_Press_R326_FR_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_58fd5a0c59-b7200b4dc6-318380997
- Berques, A. & Kelman, E. (2018). Methods in Stuttering Therapy for Desensitizing Parents of Children Who Stutter. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 27(3S), 1124-1138. https://doi.org/10.1044/2018_AJSLP-ODC11-17-0183
- Blomgren M. (2013). Behavioral treatments for children and adults who stutter: a review. *Psychology research and behavior management*, 6, 9–19.
<https://doi.org/10.2147/PRBM.S31450>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Briley, P. M. & Ellis, C., Jr. (2018). The Coexistence of Disabling Conditions in Children Who Stutter: Evidence From the National Health Interview Survey. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR*, 61(12), 2895–2905.
https://doi.org/10.1044/2018_JSLHR-S-17-0378
- Byrd, C. T., Gkalitsiou, Z., Donaher, J., & Stergiou, E. (2016). The Client’s Perspective on Voluntary Stuttering. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 25(3), 290-305. Doi: 10.1044/2016_AJSLP-15-0018

- Craig, A., Hancock, K., Tran, Y., Craig, M., & Peters, K. (2002). Epidemiology of stuttering in the community across the entire life span. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 45(6), 1097–1105. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2002/088\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2002/088))
- Craig, A., & Tran, Y. (2014). Trait and social anxiety in adults with chronic stuttering: conclusions following meta-analysis. *Journal of Fluency Disorders*, 40, 35-43. DOI: 10.1016/j.jfludis.2014.01.001
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Gyldendal
- Dell, C. W. (1982). *Hvad gør man ved børnestammen: en vejledning for pædagoger*. Specialpædagogisk forlag
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2018, 04. desember). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>
- Fogle, P. T. (2019). *Essentials of communication sciences & disorders* (2. utg.). Jones & Bartlett learning
- Franken, M.-C. & Laroës, E. (2021). *RESTART-DCM Method*. Revised edition 2021. https://restartedcm.nl/wp-content/uploads/2021/07/RestartDCM-Method-2021_online.pdf
- Guitar, B. (2019). *Stuttering: An Integrated Approach to Its Nature and Treatment* (5. utg.). Wolters Kluwer
- Gunnerud, H. & Hoel, T. (u.å.). *Konkreter og ordforråd*. Hentet 13. april 2022 fra <https://sprakloyper.uis.no/barnehage/sprakarbeid/konkreter-og-ordforrad/sprak-og-leseaktiviteter/konkreter-og-ordforrad>
- Guttormsen, L. S., Kefalianos, E. & Næss, K-A. B. (2015). Communication attitudes in children who stutter: A meta-analytic review. *Journal of Fluency Disorders*, 46, 1-14. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2015.08.001>
- Hoff, K. & Sønsterud, H. (2019). Hva er stamming? I Å. Sjøstrand, A-T. Bjørvik, K. Hoff, A. Ingebrigtsen & A. Guldberg (Red.), *Stamming i et praksisrettet perspektiv: Artikkelsamling* (s. 15- 32). NorMedia AS

- Ingebrigtsen, A., Olsen, T., Melle, A. H. & Hoff, K. (2019.) Flytskapende og stammemodifiserende tilnærminger. I Å. Sjøstrand, A-T. Bjørvik, K. Hoff, A. Ingebrigtsen & A. Guldberg (Red.), *Stamming i et praksisrettet perspektiv: Artikkelsamling* (s. 115- 134). NorMedia AS
- Iverach, L., Jones, M., Lowe, R., O'Brian, S., Menzies, R. G., Packman, A. & Onslow, M. (2018). Comparison of adults who stutter with and without social anxiety disorder. *Journal of Fluency Disorders*, 56, 55-68. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2018.03.001>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag
- Karoliussen, V. K. (2017). *Hvordan beskriver barnehagelærere sin erfaring med taleflytvansker hos barn?* [Masteroppgave, Nord Universitet]. Nord Open. <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/bitstream/handle/11250/2724069/KaroliussenVera.pdf?sequence=1>
- Kelman, E. & Nicholas, A. (2008). *Practical Intervention for Early Childhood Stammering. Palin PCI Approach*. Speechmark
- Kikuchi, Y., Umezaki, T., Sawatsubashi, M., Taura, M., Yamaguchi, Y., Murakami, D. & Nakagawa, T. (2019) Experiences of Teasing and Bullying in Children Who Stutter. *Int Arch Commun Disord* 2(2). DOI: 10.23937/2643-4148/1710013
- Klaveness, E. (2010). Konkretiseringsmateriell og abstraksjonsmateriell. *Tangenten 2010 (1)*
- Kraft, S. J., & Yairi, E. (2012). Genetic bases of stuttering: the state of the art, 2011. *Folia phoniatrica et logopaedica : official organ of the International Association of Logopedics and Phoniatrics (IALP)*, 64(1), 34–47. <https://doi.org/10.1159/000331073>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det Kvalitative Forskningsintervju* (3 utg.). Gyldendal Akademisk
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode* (2. utg.). Fagbokforlaget

- Lowe, R., Jakšić, S. J., Onslow, M., O'Brian, S., Vanryckeghem, M., Millard, S., Kelman, E., Block, S., Franken, M.-C., Eerdenbrugh, S. V., Menzies, R., Shenker, R., Byrd, C., Bosshard, H.-G., Gado, F. & Lim, V. (2021). Contemporary issues with stuttering: The Fourth Croatia Stuttering Symposium. *Journal of Fluency Disorders*, 70, 105844. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2021.105844>
- McAllister, J. (2016). Behavioural, emotional and social development of children who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 50, 23-32. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2016.09.003>
- Meld. St. 6 (2019-2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/3dacd48f7c94401ebefc91549a5d08cd/no/pdf/stm201920200006000dddpdfs.pdf>
- Meld. St. 23 (2007-2008). *Språk bygger broer: Språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e78e5e702d464f89bbc2f1a0d5f507d7/no/pdf/stm200720080023000dddpdfs.pdf>
- Melle, A. H., Guttormsen, L. S., Brubak, S. & Ingebrigtsen, A. (2019). Oppfølging av stamming i barnehagealder og tidlig skolealder. I Å. Sjøstrand, A-T. Bjørvik, K. Hoff, A. Ingebrigtsen & A. Guldberg (Red.), *Stamming i et praksisrettet perspektiv: Artikkelsamling* (s. 51- 73). NorMedia AS
- Nonis, D., Unicomb, R. & Hewat, S. (2021). *Parental perceptions of stuttering in children: a systematic review of the literature*. *Speech, Language and Hearing*. DOI: [10.1080/2050571X.2021.1913299](https://doi.org/10.1080/2050571X.2021.1913299)
- O'Brian, S., Iverach, L., Jones, M., Onslow, M., Packman, A. & Menzies, R. (2013). Effectiveness of the Lidcombe Program for early stuttering in Australian community clinics. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 15(6), 593-603. <https://doi.org/10.3109/17549507.2013.783112>
- Onslow, M. & Lowe, R. (2019). After the RESTART trial: six guidelines for clinical trials of early stuttering intervention. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 54(4), 517-528. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12463>
- Onslow, M. & O'Brian, S. (2012). Management of childhood stuttering. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 49(2), E112-E115. <https://doi.org/10.1111/jpc.12034>

- Onslow, M., Webber, M., Harrison, E., Arnott, S., Bridgman, K., Carey, B., Sheedy, S., O'Brian, S., MacMillan, V., Lloyd, W. & Hearne, A. (2021). *The Lidcombe Program Treatment Guide* (Versjon 1.3). Lidcombe Program Trainers Consortium
- Sander, R.W. & Osborne, C. A. (2019). Stuttering: Understanding and Treating a Common Disability. *American family physician*, 100(9), 556–560.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31674746/>
- Shapiro, D. A. (2011). *Stuttering Intervention: A Collaborative Journey to Fluency Freedom*. PRO-ED Inc.
- Singer, C. M., Hessling, A., Kelly, E. M., Singer, L., & Jones, R. M. (2020). Clinical characteristics associated with stuttering persistence: A meta-analysis. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 63(9), 2995–3018.
https://doi.org/10.1044/2020_JSLHR-20-00096
- Sjøstrand, Å., Bjørvik, A-T., Hoff, K., Ingebrigtsen, A. & Guldberg, A. (2019). *Stamming i et praksisrettet perspektiv*. NorMedia AS
- Smith, A., & Weber, C. (2017). How stuttering develops: The multifactorial dynamic pathways theory. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 60(9), 2483–2505. https://doi.org/10.1044/2017_JSLHR-S-16-0343
- Sosial- og helsedirektoratet. (2006). *Retningslinjer for undersøkelse av syn, hørsel og språk hos barn*. <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten/helsestasjon-05-ar/horsel-syn-og-sprak/Unders%C3%B8kelse%20av%20syn,%20h%C3%B8rsel%20og%20spr%C3%A5k%20hos%20barn%20%E2%80%93%20Nasjonal%20faglig%20retningslinje.pdf/attachment/inline/c2e84a1c-7765-421d-83b6-c31e912c68ed:0610f899cdb717a93e5c6175b1fcb0cb5f1d2c10/Unders%C3%B8kelse%20av%20syn,%20h%C3%B8rsel%20og%20spr%C3%A5k%20hos%20barn%20%E2%80%93%20Nasjonal%20faglig%20retningslinje.pdf>
- Statped. (u.å). *Tidlig innsats*. Hentet 02. april 2022 fra <https://www.statped.no/temaer/tidlig-innsats/>
- Utdanningsdirektoratet. (u.å.). *Barns samspill i lek*. Hentet 13. april 2022 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/7-Barns-samspill-og-lek/>

- Van Riper, C. (1973). *The treatment of stuttering*. Prentice Hall.
- Waelkens, V. (2018). *Mini-KIDS: Direct Therapy for Young Children who Stutter (2-6 years)*. Acco
- Yairi, E. & Ambrose, N. (2013). Epidemiology of stuttering: 21st century advances. *Journal of Fluency Disorders*, 38(2), 66–87. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2012.11.002>
- Yairi, E. & Seery, C. H. (2015). *Stuttering: Foundations and Clinical Applications* (2. utg.). Pearson
- Yaruss, J. S., Coleman, C. E., & Quesal, R. W. (2012). Stuttering in school-age children: a comprehensive approach to treatment. *Language, speech, and hearing services in schools*, 43(4), 536–548. <https://doi.org/10.1044/0161-1461>
- Yaruss, J. S., Reeves, N. & Herring, C. (2018). How Speech–Language Pathologists Can Minimize Bullying of Children Who Stutter. *Seminars in Speech and Language*, 39(4), 342-355. <https://doi.org/10.1055/s-0038-1667163>
- Zablotsky, B., Black, L. I., Maenner, M. J., Schieve, L. A., Danielson, M. L., Bitsko, R. H., Blumberg, S. J., Kogan, M. D., & Boyle, C. A. (2019). Prevalence and trends of developmental disabilities among children in the United States: 2009–2017. *Pediatrics*, 144(4), Article e20190811. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-0811>
- Østerberg, S. (2019). *Barnehagelæreres erfaring med barn som stammer: en kvalitativ studie av barnehagelæreres erfaringer med å identifisere og følge opp barn som stammer* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. Duo. <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/69946/Masteroppgave-Osterberg.pdf?sequence=1>

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Fase 2 i tematisk analyse

Vedlegg 5: Fase 3 i tematisk analyse

Vedlegg 6: Fase 4 i tematisk analyse

Vedlegg 7: Fase 5 i tematisk analyse

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

132746

Prosjekttittel

Logopeders erfaring med stammebehandlingsprogrammet Mini-KIDS

Behandlingsansvarlig institusjon

Nord Universitet / Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag / Logopedi, spesialpedagogikk, tilpasset opplæring

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Karianne Berg er prosjektansvarlig fra universitetet, mens Hilda Sønsterud er min veileder, Karianne: karianne.berg@nord.no. Hilda: Hilda.Sonsterud@statped.no, tlf: 75517751/95166836

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Annette Hagen, annettelord@hotmail.com, tlf: +4793013920

Prosjektperiode

01.11.2021 - 30.10.2022

Vurdering (1)

25.10.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 25.10.2021. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.10.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke

tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Vi vil avslutningsvis understreke at logopeder har taushetsplikt. Det er derfor viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at dere er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, sted, diagnoser og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig med å bruke eksempler under intervjuene.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Nettskjema er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Ved eventuell bruk av andre databehandlere (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er

Kontaktperson hos NSD: Silje Fjelberg Opsvik
Lykke til med prosjektet!

Vil du delta i forskningsprosjektet Hvilke erfaringer har logoped er med Mini-KIDS- programmet?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hvilke erfaringer logoped er har med behandlingsprogrammet Mini-KIDS. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg. Forskningsprosjektet er en masteroppgave i logopedi ved Nord Universitet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Nord universitet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget til dette prosjektet er basert på problemstillingen til dette forskningsprosjektet. Du har fått spørsmål om å delta fordi du er utdannet og praktiserende logoped og er kurset i og har erfaring med behandlingsprogrammet Mini-KIDS.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer dette at du stiller opp til intervju. På grunn av store avstander, innebærer det et digitalt intervju over Zoom eller Teams. Intervjuet inneholder spørsmål om dine erfaringer med Mini-KIDS. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet og senere brukt til å transkribere til tekst for videre analyse. Etter forskningsprosjektets slutt vil opptakene og de transkriberte intervjuene slettes.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Data og lydopptak fra intervju vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til oppgavens formål. Jeg tar lydopptak med mobilen gjennom en diktafon-app, opptaket krypteres på telefonen og sendes inn sikkert til Nettskjema (en tjeneste tilknyttet UiN). Av sikkerhetsgrunner er det ikke mulig å spille av opptakene direkte fra telefonen. Med andre ord vil opplysningene behandles

konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Navn og andre kontaktopplysninger anonymiseres slik at uttalelser ikke kan spores tilbake til deg.

Det er kun jeg- Annette Hagen- som vil ha tilgang til ditt navn, din kontaktinformasjon og lydopptak.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Eventuelle personopplysninger, opptak og transkripsjoner vil bli slettet 30. oktober 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Om søknaden blir godkjent av NSD: "Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Nord universitet har NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket".

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Student: Annette Hagen (annettelord@hotmail.com) eller telefon 930 13 920
- Veileder: Hilda Sønsterud (hilda.sonsterud@statped.no)
- Vårt personvernombud ved Nord universitet: personvernombud@nord.no eller telefon: 74 02 27 50
- NSD - Norsk senter for forskningsdata AS: nsd@nsd.no eller NSD personverntjenester (10-12): +47 53 21 15 00, tast 1

Vedlegg 3

Intervjuguide

Rammesetting

Setter på lydopptaker og informerer om dette til intervjuperson.

Takker for at intervjupersonen stiller opp, og informerer om rettigheter og samtykkeskjema.

Presentere meg selv og si litt om prosjektet.

“Har du noen spørsmål før vi begynner?”

Bakgrunnsinformasjon

- Kan du fortelle om din erfaring som logoped, noen faglige spesialiteter?
- Kan du fortelle litt om dine erfaringer med stamming hos barn i barnehagealder?

Om Mini-KIDS-kurs

- Hva gjorde til at du ville delta på kurs i Mini-KIDS-programmet?
- Kan du beskrive hvordan du opplevde kurset?

Oppfølgingsspørsmål: Følte du at du fikk den informasjonen du trengte for å bruke det i praksis?

Om Mini-KIDS-programmet

- Når du tar i bruk Mini-KIDS-programmet, bruker du element fra det, eller bruker du det i sin helhet/konsekvent?
- Hvor ofte tar du i bruk programmet, eller prinsipp fra Mini-KIDS-programmet?
- Er det en spesiell grunn til at du velger Mini-KIDS, eller ikke?
- Kan du beskrive hvordan du bruker Mini-KIDS-programmet/element i stammebehandling?
- Hvordan vurderer du Mini-KIDS-programmet sammenlignet med andre stammebehandlingsprogram?

Barne- og foreldreperspektivet

- Er det noe du må ta hensyn til når du velger tilnærming?
- Har du fått noen tilbakemeldinger fra foreldre? Eventuelt hvilke?
- Hvordan går du fram når du skal lære foreldre om pseudostamming?
- Har du fått noen tilbakemeldinger fra barn? Eventuelt hvilke?

Fordeler og ulemper

- Er det noen fordeler/noe du liker godt ved bruken av Mini-KIDS?
- Er det noen ulemper/utfordringer ved bruk av Mini-KIDS?
Er det noe som ville gjort annerledes/endret på?
- Er det noe du savner i Mini-Kids-programmet?
- Har du noen erfaringer det er verdt å trekke frem?

Framtidig bruk

- Vil du ta med deg og bruke Mini-KIDS-programmet videre?
Hvorfor/hvorfor ikke?

Avrunding

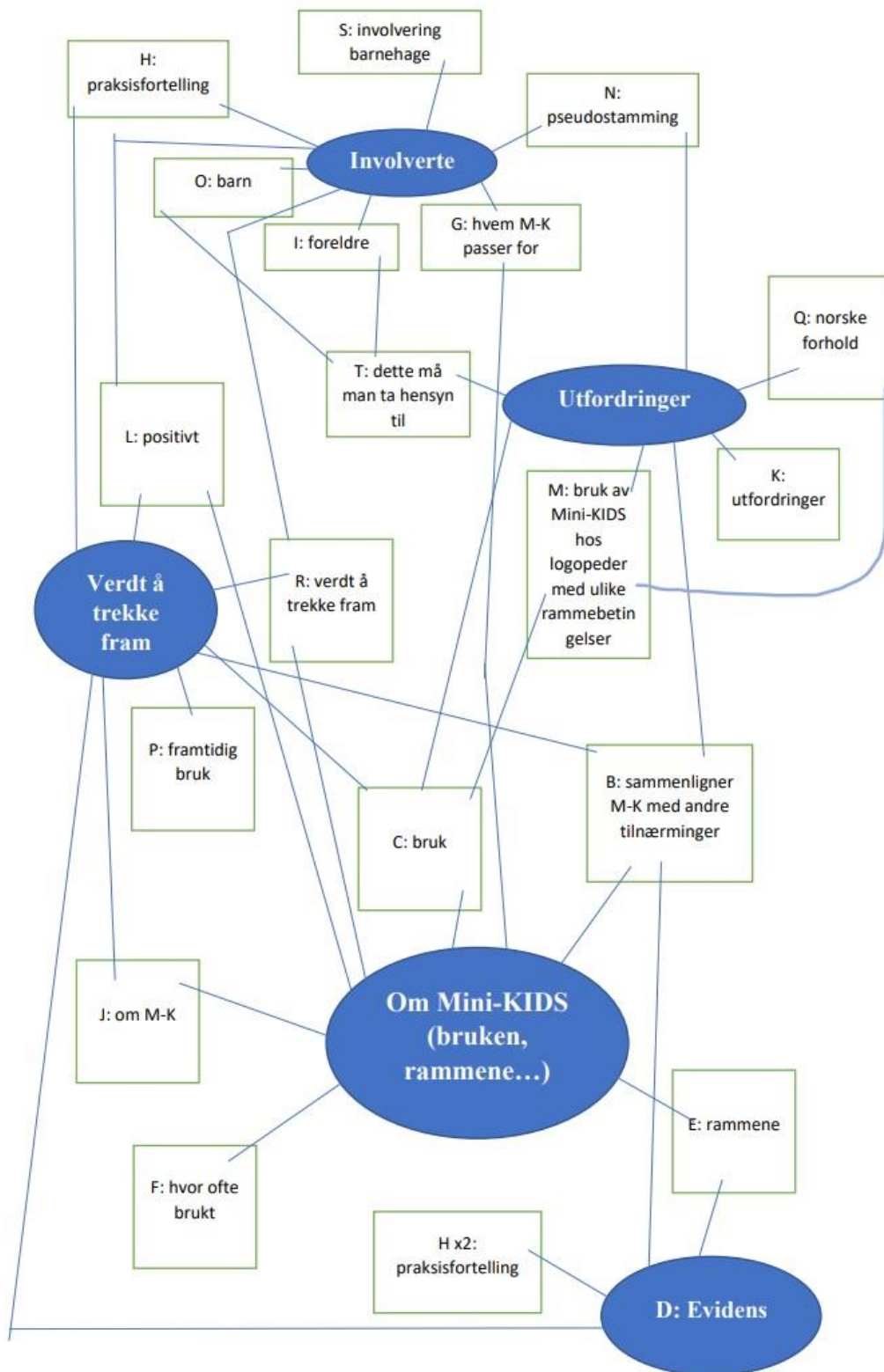
- Er det andre temaer innenfor dette programmet som du anser som viktig å ta med?
- Vil du tilføye noe til spørsmålene jeg har stilt?
- Kan jeg kontakte deg igjen på mail for eventuelle oppfølgingsspørsmål, dersom det skulle være behov?
- Oppfordre intervjupersonen til å ta kontakt om den kommer på mer i ettertid som skulle blitt sagt eller hadde vært aktuelt for meg.

Avslutte og takke for at intervjuperson stilte opp.

Vedlegg 4

DATA	KODE
Mini-KIDS er jo på mange måter systematisert, men veldig usystematisk. Litt slik som Palin PCI som har et enda tydeligere rammeverk fra start til slutt om hva man skal gjøre. Mini-KIDS er kanskje mer dynamisk på mange måter	B: Sammenligner Mini-KIDS med andre tilnærminger C: bruk
Og så langt har ikke jeg hatt så veldig mange klienter sjølv som har hatt behov for modifisering eller generalisering. Da har vi gradvis , eller det har blitt mer håndterbart, blitt greit innen vi har nådd modifisering.	D: evidens
Jeg har brukt det systematisk med en del barn, men det er ikke så systematisk sammenlignet med Restart, Lidcombe og PCI. Det er mer et slags rammeverk, et løst rammeverk føler jeg.	B: Sammenligner Mini-KIDS med andre tilnærminger E: rammene
Om spillerom: Ja, veldig mye spillerom. Man jobber med noen konsepter, og de konseptene som du skal lære bort og jobbe med, de tar en del tid hos noen. Og det er litt vanskelig å si at du skal gjøre så mye av det, og så mye av det, nå skal vi bare gjøre det og gjøre det fram til man får progresjon.	E: rammene
men kanskje halvparten av gangene.	F: hvor ofte brukt
Jeg tenker at hvis det kommer inn et barn som virkelig har behov for ufarliggjøring fordi dem er blitt negativt var, har et negativt reaktivt mønster på stammingen, så synes jeg Mini-KIDS passer veldig bra.	G: hvem Mini-KIDS passer for
Jeg har noen jeg anbefalte Mini-KIDS til, rett og slett fordi barnet stammet veldig mye, og hadde en relativt åpen holdning om det. (...) også tenkte jeg at ved å lære litt mer om stammingen og måter å modifisere den på, så kanskje han vil få det litt lettere. Da ville kanskje stegene med ufarliggjøring og identifisering gått mye raskere og lettere, i stedet for at man måtte tatt det gradvis med tanke på at vi var på den andre enden av følelsesregisteret med stammingen.	H: Praksisfortelling E: rammene
Mini-KIDS føler jeg kan passe til egentlig alle, men jeg bruker det som regel med dem som jeg merker behøver litt ufarliggjøring fordi det påvirker følelsene deres.	G: Hvem Mini-KIDS passer for
Jeg bruker som regel de første timene til å leke litt med stamming, eller bare gjør vanlige aktiviteter først. Også får barna bonuspoeng i leken hvis de hører at jeg stammer underveis. Egentlig bare vanlige aktiviteter, der de får høre at jeg kommer til å stamme litt, og hvis du legger merke til det så får du et ekstra poeng. Hvis det er jeg som legger merke til det, så er det jeg som får poenget. (*)	C: bruk
Også prøver jeg etter hvert å få med mor og far på den samme aktiviteten, at det er de som skal prøve. Og da er det kanskje konkurranse og det er mamma som skal gjøre det, og man skal se hvem av oss som er raskest. Etterhvert får de mer og mer oppgaver med at de skal gjøre de samme aktivitetene hjemme.	I: foreldre
Legge inn pseudostamming og instruere foreldrene i lett og løs pseudostamming, for mange tar i litt ekstra. Når de stammer så stammer de veldig hardt, men man skal prøve å modellere og vise at man kan stamme lett og løst	I: foreldre N: pseudostamming
(...) man skal prøve å modellere og vise at man kan stamme lett og løst - som er litt ideen i Mini-KIDS- hjelpe barna med at man kan erstatte det reaktive mønsteret med den harde stammingen og strevet med "jeg kan stamme lett og løst". At det går littegranne lettere.	J: Om Mini-KIDS

Vedlegg 5

Vedlegg 6

Logopeden

B: Sammenligner M-K med andre tilnærminger
C: bruk
D: evidens
E: ~~rammene~~
F: ~~hvor ofte brukt~~ (havner under kategori M)
J: om M-K
K: utfordringer
L: positivt
M: bruk av Mini-KIDS hos logopeder med ulike rammebetingelser
P: framtidig bruk
Q: norske forhold (havner under kategori M)
R: verdt å trekke fram/tips
T: ~~dette må man ta hensyn til~~

Barn

G: hvem M-K passer for
H: praksisfortelling
L: positivt
O: nytt navn: tilbakemeldinger barn
R: verdt å trekke fram/tips
T: ~~dette må man ta hensyn til~~

Foreldre

G: hvem M-K passer for
I: nytt navn: tilbakemeldinger foreldre
K: utfordringer
L: positivt
N: pseudostamming
R: verdt å trekke fram/tips
T: ~~dette må man ta hensyn til~~

Barnehagen

S: nytt navn: barnehagen

Vedlegg 7

Logopedens vurdering av Mini-KIDS

C: bruk

K: utfordringer

P: framtidig bruk

= HVORDAN LOGOPEDENE BRUKER M-K

J: om M-K

L: positivt

= LOGOPEDENES GENERELLE OPPFATNINGER TIL M-K

R: verdt å trekke fram/tips

= TIPS/RÅD FRA LOGOPEDENE

B: M-K SAMMENLIGNET MED ANDRE TILNÆRMINGER

M: bruk av Mini-KIDS hos logoped med ulike rammebetingelser

Q: norske forhold

= BRUK AV M-K HOS LOGOPEDER MED ULIKE RAMMEBETINGELSER

D: evidens

=EVIDENS OG ERFARINGER KNYTTET TIL EFFEKT

Foreldrene som aktør

G: hvem M-K passer for

= BEGRENSNINGER

H: praksisfortelling

I: tilbakemeldinger foreldre

L: positivt

=TILBAKEMELDINGER FRA FORELDRE

N: pseudostamming

K: utfordringer

=FORELDRES BRUK OG HOLDNINGER TIL
PSEUDOSTAMMING

Barnet som aktør

G: HVEM M-K PASSER FOR

H: praksisfortelling

O: tilbakemeldinger barn

L: positivt

=BARNES OPPLEVELSE AV M-K

Barnehagen som aktør

S: Barnehagen

= BARNEHAGEN SOM
AKTØR